

BELEIDSPLAN

CIRCUSCENTRUM

2021



2025

www.circuscentrum.be



Circus
centrum



Vlaanderen
verbeelding werkt

Vlaams Centrum voor Circuskunsten vzw, Dok Noord 4F001, B-9000 GENT

Ondernemingsnummer 0475.485.684 ★ www.circuscentrum.be

Dit beleidsplan betreft een subsidieaanvraag in het kader van het Circusdecreet van 1 maart 2019 ('Subsidiëren van een Circuscentrum'). Het werd besproken en eenparig goedgekeurd op de Algemene Vergadering van Vlaams Centrum voor Circuskunsten vzw op donderdag 23 april 2020.

DECREET EN OPDRACHTEN

Circuscentrum heeft als steunpunt volgende decretale kerntaken

PRAKTIJKONDERSTEUNING

De organisatie levert als antwoord op praktijkvragen een actieve dienstverlening met het oog op deskundigheidsbevordering, kwaliteitsbevordering, relevante maatschappelijke en sectorgebonden evoluties, innovatie, professionalisering en een duurzame ontwikkeling van het professionele veld. De organisatie begeleidt individuen en organisaties bij de uitbouw van hun circuspraktijk.

PRAKTIJKONTWIKKELING

De organisatie levert een bijdrage aan een continue ontwikkeling van het veld, op basis van evaluatie, onderzoek en kennisontwikkeling. Op verzoek stelt de organisatie ook haar terreinkennis en specifieke expertise ter beschikking aan de administratie met het oog op beleidsvoorbereiding, beleidsontwikkeling en beleidsevaluatie. Zowel het opstellen van een onderzoeksagenda als het uitbesteden van het nodige onderzoek wordt geformaliseerd in een gecoördineerd Afsprakenkader Onderzoek, in samenspraak met de administratie.



BEELDVORMING EN PROMOTIE

De organisatie organiseert en coördineert sectorale activiteiten die de kennis over het veld bevorderen, die relevante sectorale thema's onder de aandacht brengen en die de praktijkgemeenschap versterken en promoten, zowel binnen Vlaanderen als internationaal.

PLATFORM

De organisatie functioneert als draaischijf tussen de verschillende actoren in de sector en faciliteert daarbinnen actief ontmoetingen, dialoog, netwerkgelegenheid en samenwerking. De organisatie kan ook een rol opnemen met betrekking tot thematische en territoriale vraagstukken, maar in samenspraak met relevante thematische of territoriale expertisecentra.

Met zijn beleidsplan 2021-2025 biedt Circuscentrum een helder en onderbouwd antwoord op deze vier kerntaken.

CIRCUSCENTRUM



Circuscentrum verbindt actoren en deelsectoren van de circuswereld met elkaar, met belendende sectoren (zoals cultuur, jeugd, onderwijs) en met relevante stakeholders (zoals beleid, media, onderzoek en publiek).

VERBINDT EN INSPIREERT

SD 1



★ OPERATIONELE DOELSTELLINGEN EN ACTIES

Bij elke strategische doelstelling (SD) beschrijven we hieronder kort waarom we hierop inzetten, vervolgens vertalen we dat naar hoe we dat willen waarmaken via operationele doelstellingen (OD's) en vind je een opsomming van wat we concreet zullen doen (acties).

SD I CIRCUSCENTRUM VERBINDT EN INSPIREERT

Circuscentrum verbindt actoren en deelsectoren van de circuswereld met elkaar, met belendende sectoren (zoals cultuur, jeugd, onderwijs) en met relevante stakeholders (zoals beleid, media, onderzoek en publiek).

Circuscentrum staat midden in het veld en houdt zo de vinger aan de pols. Veel van onze acties ontstaan op platformniveau en dus in overleg met de betrokken deelsectoren. Deze bottom-uplogica tekent onze werking. Omgekeerd wil Circuscentrum als moederschap een veilige, maar ook inspirerende omgeving aanbieden waarin spelers elkaar kunnen vinden en kruisbestuiving op een informele manier tot stand kan komen. Verbinding is een van de kernwoorden de komende beleidsperiode: verbinding tussen de diverse deelsectoren van het circus, verbinding tussen het circusveld, Circuscentrum en de overheid, verbinding tussen de circussector en andere sectoren.

We vinden het belangrijk om de praktijk te voeden vanuit verzamelde kennis, en omgekeerd kennis op te bouwen vanuit de praktijk. Deze continue wisselwerking is belangrijk.

Inspelend op de aanbeveling van de adviescommissie om *een grondige oefening te maken over de rol van verbinder, facilitator en inspirator en daarin prioriteiten te stellen*, hebben we een duidelijke visie ontwikkeld op welk overleg we de komende jaren actief gaan opzetten en hoe we dit gaan organiseren. Daarbij is het de bedoeling om nog meer te vertrekken vanuit een inhoudelijke agenda.

OD 1.1 CIRCUSCENTRUM ZORGT voor kennisdeling en ERVARINGSUITWISSELING

Er is veel kennis aanwezig in het professionele circusveld. Uit verschillende focusgroepen bleek dat er een grote vraag is naar mogelijkheden om deze kennis op een informele manier te delen en van elkaar te leren. Circuscentrum neemt het initiatief om mensen samen te brengen en stimuleert hierbij om 'over het muurtje' heen te kijken, zowel binnen de eigen sector als over de sectorgrenzen heen. Door ontmoetingen te voorzien – met name via onderlinge contacten, via intervisie en overleg – zorgen we ervoor dat iedereen van elkaar kan leren. Deze momenten zorgen tegelijk voor inspiratie en verbinding en, op langere termijn, voor nieuwe samenwerkingsverbanden.

ACTIE 1.1.1 Circuscentrum faciliteert platformen voor intervisie en brengt collegagroepen samen

Via diverse collegagroepen zorgt Circuscentrum voor de nodige intervisie en kennisdeling. Verschillende van deze platformen bestaan al enige jaren. In de komende beleidsperiode optimaliseren we de werking van deze collegagroepen via een duidelijke agenda, bredere terugkoppelingsmogelijkheden en de optie om werkgroepen op te richten om specifieke punten verder uit te diepen.

Noodgedwongen waren we het afgelopen jaar vooral aangewezen op online overleg. De komende jaren streven we naar een evenwicht tussen online en fysieke samenkomsten en organiseren we onze activiteiten niet enkel in Gent, maar ook op andere plekken in Vlaanderen.

- ★ **Platformoverleg circuseducatie** (atelieroverleg): dit platform bestaat uit de coördinatoren en/of educatieve medewerkers van de circusateliers en geeft mee vorm aan het overkoepelende educatieve aanbod van Circuscentrum voor beoefenaars uit heel Vlaanderen. Het zorgt voor kennisuitwisseling over zowel educatieve als zakelijke praktijken.
- ★ **Programmatorenoverleg**: dit platform heeft tot doel om inspiratie te bieden bij het programmeren van circus. Het was tot hiertoe enkel bestemd voor programmatoren van cultuurcentra, maar we voorzien een uitbreiding naar programmatoren van festivals, ... Ook wordt bekeken hoe we hiervoor kunnen samenwerken met de werkplaatsen.
- ★ **Artiestenoverleg**: was tot hiertoe vooral gericht op het creëren van een veilige omgeving voor circusartiesten om informeel ervaringen en informatie uit te wisselen. Dit overleg wordt meer gestructureerd, met een heldere timing, een duidelijke agenda (bv. Focus Frankrijk) en met een verslag dat ook onder niet-aanwezige artiesten kan gedeeld worden.
- ★ **Onderzoekersoverleg**: dit overleg bestaat uit wetenschappers en andere actoren die actief met circusonderzoek bezig zijn. Hoofddoel is intervisie: het delen van ervaringen en het bieden van inspirerende voorbeelden. Zowel academici als ervaringsdeskundigen uit het veld – die niet in een academische context werken maar vanuit een passie gestart zijn met relevant onderzoek – maken hier deel van uit.
- ★ **Werkplaatsenoverleg**: bij dit overleg komen de verschillende werkplaatsen op regelmatige basis samen met Circuscentrum. Bedoeling is om uitwisseling tussen de werkplaatsen onderling en met Circuscentrum te stimuleren, de werkingen op elkaar af te stemmen en samenwerking uit te bouwen vanuit een model van complementariteit.

Binnen de schoot van de hierboven vermelde overlegplatformen worden tijdelijke werkgroepen opgericht indien het nodig is om bepaalde thema's verder uit te diepen (bv. werkgroep veiligheid).

ACTIE 1.1.2**Circuscentrum organiseert een jaarlijkse trefdag voor en met de sector**

Tijdens de jaarlijkse trefdag brengen we zoveel mogelijk mensen uit de circussector samen om rond specifieke thema's op een informele manier kennis en ervaring uit te wisselen. Essentieel is dat deze trefdagen openstaan voor iedereen, zodat diverse deelsectoren uit het circusveld elkaar ontmoeten. We nodigen relevante (= afhankelijk van het thema) externe partners en experts uit om de blik van de sector te verruimen en voor input te zorgen van buitenaf. Daarnaast vormen de trefdagen de gelegenheid bij uitstek om good practices uit de sector te delen en onderling de dialoog aan te gaan. We kiezen een thematische invalshoek bij wijze van rode draad en organiseren de dag bij voorkeur op verplaatsing. We koppelen aan deze jaarlijkse sectorbrede trefdag ook een informeel netwerkmoment.

ACTIE 1.1.3**Circuscentrum stimuleert cross-sectoraal werken**

Circusartiesten laten zich nog te vaak hoofdzakelijk inspireren door andere circusartiesten, weinig studenten aan circushogescholen bezoeken dans of theater. Om ervoor te zorgen dat de circussector niet te veel in zichzelf gekeerd blijft, neemt Circuscentrum het initiatief om de 'circusbubbel' te doorbreken. Circuscentrum ziet het als een belangrijke opdracht om circusactoren te stimuleren om 'over het muurtje' heen te kijken en om oogkleppen af te zetten. Andersom wil Circuscentrum ook andere spelers in aanraking brengen met de circussector en zich erdoor laten inspireren. De cross-sectorale gedachte is belangrijk binnen de gehele werking van Circuscentrum en vormt een aandachtspunt bij heel wat (vormings)acties en sectormomenten al dan niet in samenwerking met partners. Het vormt ook de drijfveer en het centrale uitgangspunt bij het Europese project Circus Without Circus waarbij circusartiesten worden gekoppeld aan andere kunstenaars om samen te experimenteren. Dit project kende een lange voorbereidingstijd en werd in 2019 ingediend. Als project leader kan Circuscentrum rekenen op sterke partners uit 3 andere landen. Als steunpunt wil Circuscentrum ervoor zorgen dat de reflecties, verwezenlijkingen en resultaten optimaal benut worden om de rest van de sector te inspireren.

UITGELICHT

Circus Without Circus

Circus Without Circus is een interdisciplinair onderzoekstraject waarbij circusartiesten in dialoog gaan met artiesten uit andere kunstvormen. 16 opkomende artiesten werden na een open call geselecteerd en krijgen de kans om enerzijds in duo te experimenteren (telkens in residenties van twee weken) en zo artistiek te groeien, en anderzijds hun professioneel netwerk uit te breiden dankzij mentoren, feedbacksessies en diverse ontmoetingen met essentiële spelers uit de sector.

PROJECT LEADER Circuscentrum

CO-ORGANIZERS KIT (Denemarken), Le Manège (Frankrijk), Room100 (Kroatië)

ASSOCIATED PARTNERS kc Nona (B), Dynamo Workspace (DK), Césaré (FR), Arts Academy Split (HR)

TIMING september 2020 – april 2023 (4 jaar)

AANGEVRAAGDE SUBSIDIE 183.564 euro.

ACTIE 1.1.4**Circuscentrum werkt samen met andere kenniscentra en met de overheid**

Als sectoraal steunpunt bouwt Circuscentrum zijn samenwerking met andere kenniscentra verder uit. Het neemt deel aan overleg gericht op samenwerking en afstemming tussen de bovenbouwspelers en benut opportuniteiten om de krachten te bundelen. Aangezien we als steunpunt beschikken over een beperkte enveloppe en een klein team, gaan we vanuit een netwerkmodel gerichte allianties aan (cfr. samenwerking met Cultuurloket in functie van de zakelijke versterking van de traditionele circussen). Bij grotere overkoepelende initiatieven zoals de – waardevolle – samenwerking rond De Zaak Cultuur, voelen we hoe zeer we als kleine speler al snel stoten op onze grenzen. Desondanks zijn we er toch in geslaagd om een waardevolle bijdrage te leveren aan de geslaagde eerste (online) editie en bekijken we hoe we ook de komende jaren deze samenwerking haalbaar kunnen maken.

Hieronder volgt een (niet-exhaustief) overzicht van de samenwerkingen die we willen onderzoeken en uitbouwen:

- ★ Op initiatief van het **Departement CJM** worden afspraken gemaakt om samen te werken op het vlak van dataverzameling en onderzoek. Dit resulteerde in een gezamenlijke afsprakennota over data en onderzoek (zie OD 3.1).
- ★ Met **Cultuurloket** gaan we nauw samenwerken op het vlak van zakelijke en juridische dienstverlening.
- ★ Met **Hefboom** bekijken we hoe de circussector gebruik kan maken van microkredieten.
- ★ Met **Kunstenpunt** zijn gesprekken opgestart om samenwerkingsmogelijkheden te onderzoeken o.a. op het vlak van het verzamelen van gestructureerde data (zie OD 3.1)
- ★ Met **OP/TIL** wordt gezocht naar manieren om de circussector te ondersteunen bij het opzetten van bovenlokale projecten.
- ★ In **VVSG** zien we een partner bij de uitrol van een circusvriendelijk (boven)lokaal beleid (zie OD 4.3).
- ★ De wortels in het sociaal-cultureel werk bepalen nog steeds voor een deel het DNA van de sector. **SoCiuS en De Federatie** zijn daarom natuurlijke partners bij het uitbouwen van een passend ondersteuningsaanbod voor de sector.
- ★ Specifiek voor de circusateliers - die hun roots hebben in het jeugdwerk - levert de dienstverlening en knowhow van **De Ambrassade** interessante voordelen op.
- ★ **CEMPER** – het Centrum voor Muziek- en Podiumerfgoed is onze natuurlijke partner in functie van erfgoedzorg binnen de circussector, zowel op het vlak van sensibilisering en ondersteuning van de sector als bij het uitwerken van een strategie rond collecties & de aanvraag voor erkenning van circus als immaterieel erfgoed (zie OD 3.3).
- ★ Van **Meemoo** (fusie van PACKED, VIAA en Lukas) blijft Circuscentrum *content partner* met betrekking tot delen en bewaren van digitale content. Het ondersteunt Circuscentrum in zijn rol als geheugen van de sector met hun expertise en dataopslag (zie Actie 3.3.2).
- ★ Met **kabinet en administratie** wordt samengewerkt in functie van beleidsevaluatie en -uitvoering. Circuscentrum stelt zijn expertise en kennis over de sector ter beschikking om het beleid te voeren.

OD 1.2 Circuscentrum versterkt de circuscommunity

- ★ De circussector is een relatief kleine sector, maar bestaat uit diverse deelvelden die vaak los van elkaar opereren. Het is een continue en boeiende uitdaging voor Circuscentrum om deze deelvelden dichterbij elkaar te brengen en zo de circuscommunity te versterken. We doen dit onder meer via de acties onder OD 1.1, maar ook via (grootschalige) sectormomenten die in de eerste plaats inspireren en verbinden. De sector is bij uitstek internationaal georiënteerd: heel wat spelers zijn actief op podia, festivals en conventies in het buitenland en zijn onderdeel van de wereldwijde circuscommunity. Circuscentrum investeert mee in een stevige, goed uitgeruste professionele gemeenschap die een voortrekkersrol kan opnemen in het buitenland. Daarnaast is het ook belangrijk om jongeren warm te maken om een rol op te nemen in de sector zodat generaties elkaar kunnen opvolgen.

ACTIE 1.2.1 Circuscentrum organiseert grootschalige sectorevenementen

Eén maal per beleidsperiode organiseert Circuscentrum een groot internationaal georiënteerd sectormoment. In 2024 werkt het hiervoor samen met Circostrada en uiteraard ook met zoveel mogelijk relevante spelers uit de Vlaamse circussector.

De belangrijkste focus van dit internationale congres ligt op het verbinden en inspireren van de sector. Het internationale perspectief is belangrijk met het oog op de verdere professionalisering en ontwikkeling van het veld. Naast het samenbrengen en inspireren van de eigen sector is het promoten van het Vlaamse circus in binnen- en buitenland ook een belangrijke doelstelling (zie daarom ook SD 4). Als steunpunt laat Circuscentrum het publieksluik los. Het concentreert zich op het luik dat zich richt op circusprofessionals uit binnen- en buitenland.

Bijsturingen:

- ★ Smells Like Circus wordt verdergezet als **tweejaarlijks festival** door Kunstencentrum Vooruit. In functie van de **programmatie** zal Vooruit voortaan **samenwerken met MiramirO** en – zoals voorheen – ook met andere Gentse cultuurhuizen (zoals Campo en Kopergieterij).
- ★ De **editie van 2022** ligt in de lijn van wat door Circuscentrum is uitgebouwd: SLC wordt verder uitgebouwd als grootschalig meerdaags evenement met voorstellingen, *works-in-progress*, meetings en seminars voor Vlaamse en internationale professionals én voor het brede publiek. Circuscentrum werkt hier nog aan mee als één van de partners en bekijkt hoe het vanuit zijn rol als steunpunt kan aanhaken op het festival.
- ★ Voor de invulling van de **editie van 2024** neemt Circuscentrum een meer prominente rol op. Deze editie krijgt de vorm van een internationaal toekomstcongres i.s.m. Circostrada. Ondermeer The Circus Dialogues en de werkplaatsen worden actief en reeds in een vroeg stadium betrokken. Mogelijks zal dit resulteren in een **gedecentraliseerde programma** voor internationale professionals zodat ze ook uitgedaagd worden om elders in Vlaanderen op ontdekking gaan. De resultaten van zowel het Europese project Circus without Circus als de Focus Frankrijk worden in de kijker gezet en gekoppeld aan een brede toekomstreflectie die de sector wil doen vooruitblikken op de volgende beleidsperiode.
- ★ De focus van Circuscentrum op het **samenbrengen van de internationale sector** sluit aan bij de opdrachten die het heeft op het vlak **reflectie, inspiratie en promotie**.

- ★ Met het oog op de verdere promotie van circus in binnen- en buitenland wordt bekeken hoe Circuscentrum ook buiten Gent kunst- en cultuurhuizen kan prikkelen en motiveren. De Circusnext-presentatie die gepland was in KC Nona (Mechelen) in januari 2021 is hier een voorbeeld van, maar is helaas omwille van Corona niet kunnen doorgaan. We herbekijken op welke opportuniteiten we – vanuit onze nieuwe rol als steunpunt en met een beperkt budget – kunnen inspelen om ook op andere plaatsen (Kaattheater, deSingel, STUK, ...) programmatoren te motiveren om in te zetten op circus.
- ★ **De ambitie om op langere termijn** te komen tot een rondreizende formule waarbij we elk jaar neerstrijken in een kunstencentrum waar we de internationale gemeenschap kunnen ontvangen voor een showcase gekoppeld aan een conferentie en tal van netwerkactiviteiten voor de sector is niet realiseerbaar binnen de subsidie-enveloppe die is toegekend. Deze actie zetten we voorlopig on hold.

ACTIE 1.2.2

Circuscentrum faciliteert de organisatie van circusconventies

Circusconventies zijn meerdaagse bijeenkomsten van circusbeoefenaars die binnen één zelfde discipline actief zijn en gevoed worden via workshops, toonmomenten en informele uitwisseling. De oorspronkelijke Eenwielerconventie in Dommelhof evolueerde naar een jaarlijks ateliertreffen 'voor en door circusjongeren'. Een 'jongerenkerngroep' staat zelf in voor de organisatie van de conventie, waardoor jongeren met organisatorische ambities elkaar ontmoeten op Vlaams netwerkniveau. Jongerenparticipatie is een belangrijk gegeven in de circuseducatieve werkingen omdat dit niet enkel artistieke of pedagogische maar ook organisatorische groeikansen biedt die kunnen ingezet worden binnen de lokale circusgemeenschap.

Naar aanleiding van de aanbeveling van de commissie om 'meer op te treden als initiator en facilitator, los te komen van de huidige situatie en minder als actor te gaan optreden' en omwille van budgettaire restricties, is Circuscentrum opnieuw het gesprek aangegaan met zowel Dommelhof als met de twee circusateliers die hadden zich kandidaat gesteld om deze actie mee te trekken. De Konvensie blijft plaatsvinden in Dommelhof (Neerpelt) en wordt vanaf nu alternerend getrokken door circusateliers Locorotondo en Woesh. De inhoudelijke focus ligt afwisselend op evenwicht of jongleren/objectmanipulatie. Circuscentrum voorziet in zijn begroting nog een bedrag i.f.v. deskundigheidsbevordering die ten goede komt aan het volledige Vlaamse circusveld, maar geeft de concrete organisatie zoveel mogelijk uit handen.

De jongerenkerngroep die instaat voor de organisatie van de conventies krijgt ondersteuning vanuit de circusateliers. Circuscentrum vervult wel nog een brugfunctie naar het Europese participatieniveau (o.a. EYCO YOUTH FORUM, zie OD 1.3)

- ★ Circuscentrum onderzoekt of het de **inschrijvingen** nog op zich kan nemen en verzorgt mee de communicatie en werving.
- ★ Circuscentrum ondersteunt – in de eerste plaats **promotioneel** – ook andere initiatieven die een breed jongerencircuspubliek in Vlaanderen aanspreken, zoals het nieuwe MAD festival dat in Antwerpen zal doorgaan.

ACTIE 1.2.3

Circuscentrum organiseert inspiratieavonden

Vanaf 2021 start Circuscentrum met het organiseren van inspiratieavonden voor de Vlaamse circusgemeenschap waarbij niet het informeren maar inspireren centraal staat. Vergelijk het met de *fuck-up nights* of *TEDx events* waarbij een aantal boeiende sprekers hun verhaal brengen over de meest uiteenlopende onderwerpen. Deze avonden – waar we nog een geschikte naam voor zoeken – zullen telkens in samenwerking met een andere organisatie verlopen (bv. een werkplaats, een circusatelier, een festival, een organisatie die artistieke reflectie bevordert,...). De mix van sprekers wordt cruciaal om een breed en divers (circus)publiek te bereiken. We voorzien de nodige openheid in het concept van deze avonden en zullen experimenteren met verschillende werkvormen (ook online).

Tweemaal per jaar

OD 1.3 CIRCUSCENTRUM NEEMT ACTIEF DEEL AAN INTERNATIONALE NETWERKEN

De circussector is bij uitstek internationaal georiënteerd. Vlaanderen staat als circusregio op de Europese kaart en wordt beschouwd als inspirerend voorbeeld voor de circuskunsten: het feit dat er een welomlijnd circusbeleid is, een goed uitgebouwd en performant steunpunt, een sterk jeugdcircusnetwerk, een rijke erfgoedcollectie en tal van interessante gezelschappen, ligt hieraan ten grondslag.

Circuscentrum ziet het dan ook als een onmisbaar deel van zijn opdracht om internationaal een actieve en centrale rol op te nemen en bruggen te blijven bouwen met de circusscene in de rest van de wereld. De adviescommissie prijst het uitgebouwde, indrukwekkende netwerk en de actieve rol in internationale netwerkorganisaties. De ambitie om het Vlaamse circus hiermee zowel nationaal als internationaal mee op de kaart te zetten, is duidelijk.

Afhankelijk van de relevantie van het specifieke netwerk voor de Vlaamse sector beslissen we hoe actief de rol is die we de komende vijf jaar opnemen. De beperkte middelen voor het vervullen van onze opdrachten, dwingen ons om strakke keuzes te maken op de tijd die we hierin kunnen investeren. We kunnen slechts in een aantal projecten een actieve rol opnemen. Voor de periode 2021-2025 zetten we op internationaal vlak prioritair in op volgende thema's: veiligheid, cross-sectoraal werken, duurzaamheid en diversiteit. Deze laatste twee sluiten aan bij concrete aanbevelingen van de adviescommissie. Maar we vinden het vooral ook zelf belangrijk om maatschappelijke veranderingen die de sector uitdagen en bevragen, zelf actiever op de agenda te plaatsen.

ACTIE 1.3.1 **Circostrada**

Circostrada is het Europees netwerk voor circus en straattheater, gecoördineerd door het Franse informatiecentrum ARTCENA. Met meer dan 100 leden uit 37 landen werkt het platform aan de uitbouw en erkenning van circus en straattheater in Europa. Naast diverse publicaties, werkgroepen en bijeenkomsten is Circostrada ook de organisator van het belangrijke meerdaagse seminarie Fresh Circus. Als steunpunt kan Circuscentrum niet in dit netwerk ontbreken; Circuscentrum is lid en bezoekt geregeld de netwerk- en studiemomenten die Circostrada inricht (bv. Fresh Circus). De banden met Circostrada worden aangehaald. Deze organisatie heeft vandaag een belangrijke rol op het vlak van kennisontwikkeling binnen de internationale circuswereld. Het heeft hierbij oog voor hedendaagse maatschappelijke uitdagingen. We voorzien een concrete samenwerking in 2024 rond de organisatie van een internationaal toekomstcongres (zie OD 3.2.5).

ACTIE 1.3.2 **circusnext**

circusnext (het voormalige Jeunes Talents Cirque Europe) is het belangrijkste Europees initiatief dat opkomende (*emerging*) circusartiesten wil ontdekken, ondersteunen en speelkansen bieden. Voor de internationale circuskunsten is circusnext een motor voor innovatie, vernieuwing en zichtbaarheid. Circuscentrum onderschrijft de doelstellingen van circusnext en erkent de waarde van dit initiatief. In een gesprek met de coördinator Cécile Provost heeft Circuscentrum laten weten dat het wel niet langer een rol kan en zal opnemen bij de selectie en artistieke omkadering van artiesten. Momenteel wordt onderzocht of Circuscentrum wel nog een andere rol kan opnemen binnen het platform zodat het wel vinger aan de pols kan houden bij de ontwikkeling van jong talent.

ACTIE 1.3.3**EYCO**

De European Youth Circus Organization verenigt 12 nationale koepelorganisaties (waaronder Circuscentrum) en vertegenwoordigt op die manier 450 circusscholen, ongeveer 2.000 medewerkers en bereikt niet minder dan 540.000 circusbeoefenaars in Europa. Circuscentrum is als stichtend lid zeer actief binnen het bestuursorgaan (de EYCO-board) en tekent er mee de toekomstige samenwerkingsprojecten voor de circuseducatieve sector uit. Twee recente EU YOUTH ERSAMUS+ projecten (KA2 'Strategic partnership projects') worden in 2021 afgerond met publicaties en verspreiding van leermateriaal. Het betreft het ASK-project (assistententraining in circusateliërs) en het LCL-project (Learner Centred Learning methodieken in circusateliërs) waar verschillende docenten en medewerkers van Vlaamse circusateliërs aan deelnamen. In 2021 zal EYCO nieuwe (KA2) strategische partnerschapsprojecten ontwikkelen rond thema's die mee vanuit het Vlaamse platform circuseducatie kunnen worden voorgesteld. Naast deelname aan deze Europese uitwisselingsprojecten, kunnen jaarlijks 4 à 5 Vlaamse circusmedewerkers ook participeren in de NICE-platformmeeting, die jaarlijks in een andere lidstaat georganiseerd wordt. Na de organisatie van een platformbijeenkomst in Leuven in 2018 (bij Cirkus in Beweging) kan er opnieuw een 'host' organisatie vanuit Vlaanderen kandideren in 2024 of 2025.

ACTIE 1.3.4**CARP**

CARP is een online platform voor onderzoekers, studenten en professionals geïnteresseerd in wetenschappelijk onderzoek in en over de circuskunsten. Circuscentrum geeft als mede-initiator van het CARP-netwerk een globale visie rond onderzoek in de circuskunsten mee vorm. Kennisontwikkeling is een belangrijke opdracht voor Circuscentrum als steunpunt en krijgt de komende jaren dan ook een prominentere plaats in de werking. De investeringen die de afgelopen jaren gebeurd zijn in de oprichting van het CARP netwerk zullen de komende jaren hun vruchten afwerpen. Deze samenwerking wordt verder uitgebouwd en benut. De internationale collegagroep bewijst zijn dienst als nuttige klankbordgroep voor zowel internationale als nationale acties. Het biedt mogelijkheden om internationale expertise ook nationaal te implementeren, en helpt om het eigen onderzoeksveld gericht te ontwikkelen en te ondersteunen. De website biedt een internationale bibliografie van wetenschappelijke publicaties en artikels gerelateerd aan circus, een overzicht van onderzoekers van over de hele wereld met, een geografisch overzicht van documentatiecentra, bibliotheken, musea en private collecties, informatie over conferenties, lezingen en open calls voor papers en links naar relevante circusorganisaties, -websites, en -blogs. Zie ook Actie 3.1.5.

ACTIE 1.3.5**FEDEC**

FEDEC is de Europese Federatie van Professionele Circusscholen, maar heeft ook leden uit andere werelddelen. Het netwerk bestaat uit een veertigtal professionele circusscholen en een vijftiental andere circusorganisaties (waaronder Circuscentrum) en ondersteunt de ontwikkeling en evolutie van circuseducatie. Daarnaast bevat de website een schat aan informatie voor elke zoekende artiest (bv. data van audities). In 2020 en 2021 stapte Circuscentrum mee in het RIGGER-project van FEDEC (zie OD 3.2).

ACTIE 1.3.6**INCAM**

INCAM – International Network of Circus Arts Magazines – is een informeel netwerk van circustijdschriften met Circuscentrum als een van de kernleden. Gestart in 2011 met vier tijdschriften (waaronder Circusmagazine), bestaat het nu uit een vijftiental magazines (print & online) die informatie uitwisselen en artikelen delen. Op belangrijke circusevents en -festivals zorgt INCAM geregeld voor de opvolging van sessies rond promotie en beeldvorming. De INCAM-leden trachten eenmaal per jaar fysiek bijeen te komen op een internationaal circusfestival.

ACTIE 1.3.7**Andere netwerken**

Circuscentrum wordt vaak gevraagd om lid te worden van nieuwe of bestaande internationale netwerken. Bij elke vraag of opportuniteit bekijken we of deelname voor Circuscentrum praktisch haalbaar is (o.a. qua workload), wat de meerwaarde en relevantie voor de Vlaamse circussector kan zijn, en of het mogelijkheden biedt t.a.v. een van onze prioritaire thema's: veiligheid, cross-sectoraal werken, maatschappelijke relevantie, formeel onderwijs.

CIRCUSCENTRUM



SD 2

Circuscentrum ontsluit basisinformatie op basis van de noden van de sector, versterkt het vormingsaanbod in het traject van circusbeoefenaar tot docent of artiest en heeft oog voor de ondersteuning van specifieke doelgroepen binnen de sector.

ONDERSTEUNT, VORMT EN INFORMEERT



Circuscentrum ontsluit basisinformatie op basis van de noden van de sector, versterkt het vormingsaanbod in het traject van circusbeoefenaar tot docent of artiest en heeft oog voor de ondersteuning van specifieke doelgroepen binnen de sector.

Een steunpunt is zijn naam niet waardig indien het er niet naar streeft om de sector zo goed en volledig mogelijk te ondersteunen. Circuscentrum verhoogt zijn inspanningen op dit vlak en breidt zijn kwalitatieve dienstverlening verder uit. Het heeft hierbij extra aandacht voor de noden die door de sector werden benoemd tijdens de verschillende focusgroepen.

Circuscentrum ziet het als zijn opdracht om een eerstelijnsfunctie op te nemen en door te verwijzen naar of samen te werken met experts voor meer gespecialiseerde materie. Afhankelijk van de vraag kan het ondersteunen vele vormen aannemen, gaande van een Q&A op de website tot een verdiepende bijscholing op experten-niveau. De vorming die op Vlaams niveau door Circuscentrum wordt aangeboden voor verschillende doelgroepen, gebeurt steeds in samenwerking met andere professionele spelers en zorgt voor een stevige basis voor de sector. Tot slot heeft Circuscentrum ook extra aandacht voor kwetsbare spelers binnen de circussector.

OD 2.1 Circuscentrum verzamelt en ontsluit basisinformatie op basis van de noden en vragen van de sector

In het kader van de verdere professionalisering van de sector is er een duidelijke nood aan toegankelijke eerstelijnsinformatie. Als belangrijkste aanspreekpunt voor de sector bundelt Circuscentrum vandaag al basisinformatie op de website, maar de komende jaren wil het een bijkomende focus leggen op het verstrekken van heldere informatie op zakelijk en juridisch vlak. Het verwijst hierbij door naar en werkt samen met meer gespecialiseerde organisaties zoals Cultuurloket. Ook via gerichte infosessies en persoonlijk advies beantwoorden we vragen van de sector én van derden.

ACTIE 2.1.1

Laagdrempelige eerstelijnsinformatie via website

Onze website ondergaat in de nieuwe beleidsperiode een grondige vernieuwing. Daarbij zal rekening gehouden worden met het optimaal kunnen aanbieden van (eerstelijns-)informatie voor verschillende doelgroepen: zakelijke en juridische basisinformatie voor individuen en organisaties, specifieke issues m.b.t. de circuspraktijk, tips & tricks en *good practices*, FAQ's, online tools, een uitgebreide (en meer gestructureerde) zoekertjespagina, een heldere doorverwijzing naar relevante externe organisaties, ... Begin 2021 werd een traject opgestart met Digiraf (www.digiraf.be) die op basis van een grondige digitale doorlichting Circuscentrum mee op weg zal helpen om de juiste keuzes te maken op het digitale pad. De komende jaren zal er geïnvesteerd worden in het optimaliseren van processen en het in gebruik nemen en ontwikkelen van digitale instrumenten met het oog op een nog betere dienstverlening voor de sector.

- ACTIE 2.1.2 Infosessies**
Via gerichte infosessies kunnen we inspelen op belangrijke actuele kwesties en zetten we in op de kennisoverdracht rond een specifiek onderwerp. Dit verloopt steeds in samenwerking met specialisten. Concrete voorbeelden zijn: een infosessie rond de nieuwe vzw-wetgeving (i.s.m. Cultuurloket), een infosessie over het nieuwe Circusdecreet (i.s.m. Departement CJM), ...
- ACTIE 2.1.3 Persoonlijk advies**
Uiteraard zijn diverse acties binnen deze en andere OD's erop gericht om zoveel mogelijk gerichte informatie generiek te kunnen ontsluiten, maar persoonlijk advies – via welke kanalen en aan welke doelgroepen ook – blijft essentieel en onvervangbaar. Circuscentrum is laagdrempelig en rechtstreeks aanspreekbaar en wil dat ook in de komende jaren blijven.
- ACTIE 2.1.4 Dienstverlening voor derden**
Circuscentrum biedt correcte informatie en *good practices* aan diverse stakeholders aan en zorgt zo voor een toename van kansen – zowel kwalitatief als kwantitatief – voor de circussector. Meer concreet denken we hierbij aan onze dienstverlening voor lokale besturen (zie ook Actie 2.3.3), programmatoren en organisatoren, media en zelfs particulieren.

OD 2.2 CIRCUSCENTRUM versterkt het vormingsaanbod in het traject van circusbeoefenaar tot docent en/of artiest

Ook in de volgende beleidsperiode blijft Circuscentrum sterk inzetten op vormingskansen voor iedereen die in het circusveld actief is. Via strategische samenwerkingsverbanden met de circusateliers en met professionele artiesten en pedagogen, wordt de opgebouwde praktijkervaring in het veld optimaal benut. De vormings- en andere netwerkactiviteiten worden in overleg met het circuseducatieve veld opgevolgd, geëvalueerd en verder ontwikkeld. Hierbij hanteren we het principe van subsidiariteit.

Circuscentrum blijft een rol opnemen in alle acties die op een overkoepelend Vlaams niveau openstaan voor deelnemers uit alle ateliers en ook daarbuiten. De toegankelijkheid van het aanbod is een aandachtspunt voor de komende beleidsperiode. We bieden niet enkel een sociaal tarief aan, maar streven inclusiviteit ook na via samenwerking met partners, gerichte communicatie en een aangepast aanbod waar nodig en mogelijk.

Bij het uitbouwen van het vormingsaanbod kiest Circuscentrum bewust voor een netwerkmodel. Onderstaande acties gebeuren telkens in nauwe samenwerking met een of meerdere ateliers die hiervoor specifieke expertise in huis hebben. Waar nodig beheert Circuscentrum de middelen en regelt inschrijvingen voor deze activiteiten die openstaan voor deelnemers uit heel Vlaanderen. De inhoudelijke trekkers zijn ateliers of onafhankelijke experts.

Gezien de groei van de circusateliers en de ondersteuning van de 4 nieuwe werkplaatsen, bouwt Circuscentrum zijn rol af op het vlak van artistieke ondersteuning. Waar nodig en nuttig faciliteert het de samenwerking tussen verschillende partners. Jeugdproducties worden opgenomen door werkplaatsen en circusateliers. Circuscentrum bewaakt wel dat er hierdoor geen hiaten vallen in regio's waar er geen werkplaatsen actief zijn en/of de circusateliers hiervoor minder zijn uitgerust.

Circuscentrum zet nog steeds expliciet in op de voorbereiding van jongeren om door te stromen binnen het formele onderwijs. De coronacrisis heeft ongetwijfeld een impact op de instroom van jongeren naar het hoger circusonderwijs. Circuscentrum bekijkt samen met het circushumaniora en de verschillende circus hogescholen hoe het hier een stimulerende rol kan in opnemen.

Productieweekend en coaching

In samenwerking met Dommelhof

Voor veel circusjongeren begint de eerste echte artistieke speelervaring binnen een jeugdproductie. Dit is een van de meest intensieve maar ook waardevolle praktijken in de circusateliers die Circuscentrum verder mee wil ondersteunen. Jeugdproducties bieden een artistieke uitdaging in het ontwikkelingstraject, zeker voor de gevorderde en oudere kinderen en jongeren binnen de werking. Ze betekenen voor circusateliers ook een 'etalage' naar het brede publiek toe. Voor de sector is het bovendien een levensbron: de meeste professionele circusartiesten getuigen dat daar de kiem van hun ambities en loopbaan gelegd werd. De ateliers begeleiden zelf hun eigen productiegroepen en zoeken ook naar mogelijkheden om hen speelkansen te geven.

Circuscentrum komt tussen bij het opzetten van initiatieven op overkoepelend niveau en tracht hierbij vooral bruggen te bouwen tussen de circusateliers en hun jeugdproducties enerzijds en de werkplaatsen met hun artistieke omkadering anderzijds:

- ★ Productieweekend: in dit jaarlijkse weekend krijgen een aantal jeugdgroepen de kans om met professionele coaches aan hun productie te werken en tegelijk ook voor elkaar te spelen en feedback (leren) uit te wisselen. Voor de organisatie van deze weekends wordt uitgekeken naar de samenwerking met Dommelhof en eventuele andere werkplaatsen die deze actie mogelijks ook kunnen koppelen aan speelkansen op hun festival en/of aan andere presentatiemomenten.
- ★ Pool van coaches: Circuscentrum bouwt – in samenwerking met de werkplaatsen – een pool van interessante coaches en regisseurs op die als gastdocent kunnen worden ingezet bij het creëren van jeugdproducties.

Jonge-talentenstage behouden

In samenwerking met ESAC, Circusplaneet en Circus Zonder Handen

Een belangrijke pijler van de talentontwikkeling blijft de jaarlijkse jonge-talentenstage die Circuscentrum samen met ESAC (de Brusselse circushogeschool) organiseert. Gemotiveerde en beloftevolle jongeren vanaf 16 jaar krijgen er de kans om zich beter voor te bereiden op de zware toelatingsproeven (audities) van circushogescholen. Tijdens twee werkweken krijgen ze een allround begeleiding in de vier pijlers: fysieke voorbereiding, de circustechnische disciplines, dans en choreografie, theater. De output van de stage is niet ESAC-gebonden, het merendeel van de Vlaamse studenten vindt toegang tot andere circushogescholen in het buitenland. De stageweken vinden afwisselend plaats in Gent (bij Circusplaneet en Circuscentrum) en in Brussel (in de ESAC-school). Via andere professionele partners in het veld – zoals het Waalse jeugdcircusnetwerk Fédécirque – wil Circuscentrum deze stage nog uitbreiden met een extra week.

**Wist je dat?**

Bijna iedereen die sinds 2011 afstudeerde aan een circushogeschool volgde ooit de jonge-talentenstage van ESAC. Enkele van de meer bekende namen: Arne Sabbe, Simon en Vincent Bruyninckx, Helena Jans, Rens Planckaert, Jason Van Lith, Marth De Kinder, Michiel Deprez, Robin Leo, Josse De Broeck, Ruben Mardulier, Hendrik Van Maele, Jakobe Geens, Wout Deneyer, Hanne Coeckelberghs, Tijs Bastiaens, Ward Mortier, Pepijn Ronaldo. Het mag duidelijk zijn dat deze stage een cruciale stap is in het traject van gemotiveerde circusbeoefenaar naar succesvol artiest.

ACTIE 2.2.3

Circus-jeugdanimatorcursus

— In samenwerking met Dommelhof, Mooss, Circus Zonder Handen en Circolito

Het vormingstraject voor jongeren met pedagogische ambities start bij de jaarlijkse circus-jeugdanimatorcursus. Dankzij een cross-sectorale samenwerking met verschillende partners biedt deze vorming een programma van 53 opleidingsuren en 50 stage-uren met twee complementaire praktijkinhouden. Enerzijds de instap in het circuspedagogisch traject als ‘circusassistent’ in circusateliers en anderzijds de inhoud van de reguliere jeugdanimatorcursus en de mogelijkheid om met het formeel erkende attest overal in het jeugdwerk als begeleider te werken. Dankzij de uitbreiding van partnerschappen en het uitvoerend team kunnen we een schaalvergroting van deze populaire basiscursus op gecentraliseerd netwerkniveau blijven realiseren. De maximumcapaciteit van 40 deelnemers per editie moet volstaan om aan de groeiende nood naar meer circusbegeleiders tegemoet te komen. Met de expertise van Circus Zonder Handen willen we ook verder inzetten op het inclusieve en laagdrempelige karakter van de cursus, zonder aan kwaliteit in te boeten. Dommelhof blijft de partner voor de jaarlijkse hosting van deze cursus in Pelt.

ACTIE 2.2.4

Begeleider in de Circuskunsten (BIC)

— In samenwerking met Cirkus in Beweging en Dommelhof

Circuscentrum geeft mee vorm aan de jaarlijks de basisopleiding ‘Begeleider in de Circuskunsten’ (beter bekend als ‘de BIC’). Deze niet-formele opleiding tot circusdocent staat open voor deelnemers vanaf 18 jaar en bestaat uit een opleidingsprogramma van 20 dagen. Iedereen die actief met kinderen en jongeren werkt, in een circuswerking of daarbuiten (jeugdwerker, sportleraar, opvoeder, ...), kan deze cursus volgen. Men krijgt er de basis van de verschillende circustechnieken mee en de pedagogische methodieken om circuslessen te organiseren en te begeleiden. Naast het vaste team van hoofddocenten worden er gastdocenten uit verschillende circusateliers aangetrokken alsook externe experts voor de pedagogische theorie-onderdelen. De inhoud van de cursus wordt jaarlijks geëvalueerd, geactualiseerd en afgetoetst in het circuseducatief overleg. Met een maximum van 20 deelnemers per schooljaar blijft de BIC-opleiding de belangrijkste schakel in de toeleiding van circusdocenten naar het veld.

ACTIE 2.2.5

Pedagogische bijscholingen

— In samenwerking met de grote circusateliers / Kerststage in samenwerking met Salto en Circolito

Aansluitend op de basisopleiding (BIC) is er een groeiende nood aan pedagogische bijscholingen rond specifieke disciplines, thema’s of doelgroepen. Bovendien is het aantal docenten en pedagogische medewerkers in het netwerk van circusateliers zodanig gegroeid (150 tot 200 medewerkers) dat een louter gecentraliseerd bijscholingsaanbod te weinig capaciteit biedt. Daarom werkt Circuscentrum de komende jaren via twee sporen:

- ★ Het ondersteunen van jaarlijks **1 pedagogische voorjaarsbijscholing** voor (gevorderde) docenten in een beurtroolsysteem met de 8 circusateliers erkend binnen het Circusdecreet. De jaarlijkse programmering van de bijscholingen gebeurt op het circuseducatief overleg, waarbij de thema’s gekoppeld worden aan de specifieke expertise en praktijkervaring van de betrokken organisaties. Een circusatelier met veel expertise over circomotoriek bij kleuters kan bijvoorbeeld een dergelijke bijscholing op het programma voorstellen. De verdere organisatie en hosting gebeurt dan door de betrokken circuswerking zelf. Circuscentrum zorgt als partner mee voor de toeleiding van docenten en medewerkers uit alle ateliers in Vlaanderen naar dit aanbod.
- ★ Het organiseren van 1 pedagogische najaarsbijscholing voor (basis)docenten i.s.m. Salto en Circolito (in beurtrol). Deze reeds bestaande ‘kerstdriedaagse’ geeft circusdocenten en -assistenten de kans om op een basisoniveau kennis te maken met verschillende (nieuwe) disciplines of pedagogische thema’s. Dit blijft een populair en toegankelijk jaarlijks treffen voor zowel nieuwe als ervaren circusbegeleiders die hun pedagogische kennis en lesinhouden willen uitwisselen en uitbreiden.

Specialisatieopleidingen

Circuscentrum voorziet of ontwikkelt in de komende beleidsperiode drie specialisatieopleidingen, telkens in samenwerking met het circuseducatieve veld.

- ★ **BIC social:** deze tweejaarlijkse specialisatieopleiding focust op de nood aan gespecialiseerde circuswerkers voor inclusieve (stedelijke) werkingen en sociale projecten die in eigen beheer of met tal van sociale partners uitgevoerd worden: wijkwerkingen, G-circus, jeugdwelzijnsorganisaties, instellingen, scholen, etc. De praktijkgerichte training wordt uitgevoerd over drie blokken van vier dagen met een groep van 16 circusmedewerkers.
- ★ Drie grote centrumateliers zijn trekker in de organisatie en hosting: Circus Zonder Handen, Circusplaneet en Ell Circo d'ell Fuego. Tot slot willen we de cursus ook aftoetsen aan soortgelijke vormingsacties in Europees verband binnen de EU-netwerken van EYCO en Caravan.
- ★ **BIC safety:** In het kader van het veiligheidstraject dat Circuscentrum i.s.m. verschillende partners in de komende beleidsperiode wil uitrollen (zie Actie 3.2.3), wordt ook een tweejaarlijkse specialisatieopleiding opgezet voor preventie-adviseurs (niveau 3). Dit zijn in eerste instantie de hoofddocenten of medewerkers van circusateliers en andere circusorganisaties die instaan voor de technische veiligheid binnen de organisatie. In een eerste pilooteditie in 2021 focust deze opleiding vooral op de fysiek-technische veiligheidsaspecten van de circuspraktijk. In de volgende edities (2023 en 2025) – waarvoor we een nieuwe projectaanvraag indienen bij VIVO – willen we ook aanvullende modules toevoegen, inzake fysiek welzijn en letselpreventie alsook de sociaal-emotionele dimensie van veiligheid (fysieke integriteit e.d.). Hiervoor kunnen we bijkomend beroep doen op ontwikkelde expertise in de domeinen van jeugd en sport. Voor de hosting en organisatie van deze cursus is er een samenwerkingsovereenkomst voorzien met de twee trekkende circusateliers: Circusplaneet en Ell Circo d'ell Fuego.
- ★ **BIC pro:** tegen het einde van deze beleidsperiode willen we samen met het circuseducatieve veld een specialisatieopleiding voor 'talentontwikkelaars' ontwikkelen. Dit zijn professionele docenten maar vooral ook artiesten die ingezet worden bij het aanbod van grotere ateliers die gevorderde circusjongeren willen laten doorgroeien en in eigen huis begeleiden (zowel in groepsverband als via individuele begeleiding). In een eerste stap naar deze specialisatieopleiding initieert Circuscentrum alvast in 2022 en in 2024 een pedagogische stage voor professionele artiesten die in dit educatieve veld actief (willen) zijn en daartoe meer pedagogische bagage, lesopbouw en andere leermethodieken nodig hebben. Voor de uitvoering van deze actie zal een specifieke werkgroep en/of partnerschap met bepaalde circusactoren opgestart worden in 2021. We houden ook een vinger aan de pols bij de Europese netwerken EYCO en FEDEC en andere initiatieven ter zake (zie OD 1.3), want de vormingsleemte op dit niveau blijkt een algemene uitdaging in Europa.

Masterclasses voor artiesten

Aangezien de werkplaatsen artistieke masterclasses aanbieden, lijkt het voorlopig niet aangewezen om hier vanuit Circuscentrum nog een afzonderlijk aanbod rond te ontwikkelen. Wel sluit Circuscentrum graag aan bij dergelijke initiatieven om een aanvullend aanbod te voorzien. Het bekijkt samen met de werkplaatsen of het aanbod op dit vlak op elkaar moet/kan afgestemd worden om te zorgen voor een divers palet aan insteken én deelnemers.

ACTIE 2.2.8**Zweten en denken / Denken en zweten**

In navolging van 'Out of the Toolbox' van Danspunt, de Muzikantendag van Poppunt (vandaag VI.BE) en de Schrijfdag van Creatief Schrijven start Circuscentrum met een meerdaags workshopaanbod voor circussartiesten. Met erg uiteenlopende praktijkgerichte sessies als 'dramaturgie voor dummies', 'hoe verleid ik een programmator?', 'hoe schrijf ik een fenomenaal subsidiedossier?' of 'hoe meet ik de trekkracht van een ophangingspunt?' brengen we artiesten om de twee jaar samen om zowel te zweten als te denken. De artistieke omkadering voor artiesten wordt de komende jaren ter harte genomen door de werkplaatsen. De artiesten blijven echter ook een primaire doelgroep van Circuscentrum. Vandaar de keuze om tweejaarlijks een programma voor hen samen te stellen dat aansluit bij hun behoeften. We doen dit in afstemming en samenwerking met de werkplaatsen om te bewaken dat het een aanvulling vormt op hun aanbod. We evalueren na de eerste editie bij de deelnemers welke aspecten door hen het meest worden gewaardeerd en sturen op basis daarvan bij indien nodig.

Tweejaarlijks vanaf 2022, telkens twee dagen in september

ACTIE 2.2.9**Voortgezette opleidingen en formeel onderwijs**

Circuscentrum organiseert zelf geen voltijdse pedagogische opleiding, maar verwijst Vlaamse kandidaten door naar de pedagogische jaaropleiding 'Formation Pédagogique' (FP) van Ecole de Cirque de Bruxelles. 'FP'-docenten beogen meestal een vaste pedagogische carrière binnen het circuseducatieve veld en worden er vaak belangrijke sleutelfiguren.

In het secundair onderwijs is er een recente transitie van het enige 'circushumaniora' in Vlaanderen: de circusmodule binnen het sportonderwijs van Redingenhof Leuven werd er afgebouwd en vanaf schooljaar 2020-21 overgenomen in het secundair kunstonderwijs (Afdeling drama) van het gerenommeerde Lemmensinstituut. Cirkus in Beweging blijft er de coördinerende circuspartner. Circuscentrum zorgt mee voor de promotie in het circusveld en helpt in de toeleiding van kandidaat-jongeren vanuit de Vlaamse circusateliers. Cirkus in Beweging voert ook onderzoek naar de perspectieven tot het indienen van een accreditatiedossier voor de volwaardige erkenning van een leerplan circus op Vlaams niveau (3^{de} graad secundair kunstonderwijs). Circuscentrum engageert zich om dit traject inhoudelijk mee vorm te geven en te zorgen voor een draagvlak en aansluiting bij de verschillende actoren in de sector.

Ook in het hoger onderwijs is er een vernieuwde interesse van een aantal onderwijsinstellingen (met name LUCA School of Arts en KASK School of Arts) om een circusopleiding in Vlaanderen op te starten. Circuscentrum houdt een vinger aan de pols en is bereid om zijn expertise bij nieuwe initiatieven ter beschikking te stellen. Ondertussen hebben we o.a. via FEDEC ook contact met de meeste circushogescholen in Europa, en werken we voor bepaalde acties met hen samen.

ACTIE 2.2.10**Reconversie & mentorschap**

Circuscentrum wil de sector bewust maken van het belang van de overdracht van kunde, techniek(en) en vakmanschap. Het wil er mee voor zorgen dat de circuspraktijk - die uit een rijke traditie voortkomt - als immaterieel cultureel erfgoed op allerlei vlakken en manieren wordt doorgegeven. Dit draagt bij tot de dagelijkse zorg voor de circuspraktijk als immaterieel cultureel erfgoed (ICE). Reconversie en mentorschap zijn daarbij de sleutelbegrippen. De overdracht van kennis en expertise van de pioniersgeneratie naar jong talent is hiervoor noodzakelijk. Dit kan gaan van *tricksharing*, over stages en *jobshadowing* tot het inschakelen van artiesten en pedagogen met het oog op het opleiden van een nieuwe generatie.

Circuscentrum beschikt in de beleidsperiode 2021 – 2025 niet over voldoende middelen om hier zelf initiatieven rond te ontwikkelen, maar stelt zijn expertise wel ter beschikking aan derden. Zo verleent het o.a. in 2021 zijn inhoudelijke medewerking aan het initiatief *Old's Cool* van De Spil in Roeselare (in het kader van het festival 'De Groote Stooringe'). Circuscentrum ziet dit als een pilootproject dat als voorbeeld kan dienen om ook andere circusactoren te stimuleren om op een dynamische manier niet alleen nieuwe generaties artiesten, maar ook een breed publiek kennis te laten maken met immaterieel cultureel erfgoed en de rijke circusgeschiedenis. Ook samenwerkingen met werkplaatsen, gezelschappen en ateliers op dit vlak behoren tot de mogelijkheden.

OD 2.3 CIRCUSCENTRUM ONDERSTEUNT kwetsbare ateliers en professionals

Als steunpunt vindt Circuscentrum het cruciaal om kwetsbare spelers binnen de circussector dat hoognodige extra duwtje in de rug te geven. Spelers die bijvoorbeeld (nog) niet ondersteund kunnen worden via het Circusdecreet of die zich door hun positie in het veld in een preciaire situatie bevinden. We denken hierbij in de eerste plaats aan beginnende artiesten, kleine en startende circusateliers en klassieke circussen, maar we spelen ook in op noden en uitdagingen van andere spelers. Ook van zij die door externe omstandigheden in moeilijk vaarwater terechtkomen.

ACTIE 2.3.1 **Beginnende artiesten (instromers)**

Het uitbouwen van een carrière als circusartiest is geen sinecure. Er is niet enkel het artistieke aspect (het creëren van je act of voorstelling), er moet ook geld in het laatje komen, programmatoren moeten je leren kennen (en boeken), je moet administratief met alles in orde zijn, je moet aan je promo werken, dossiers schrijven, onderhandelen over contracten, je lichaam trainen, ... De uitdagingen zijn gigantisch. Bovenop onze generieke dienstverlening voorzien we voor zowel afstudeerders van een circushogeschool als de meer *selfmade* artiesten extra ondersteuning in de vorm van:

- ★ Jaarlijkse infosessie waarbij we deze doelgroep wegwijs maken in het werkveld – het aanleveren van de juiste contacten kan bijvoorbeeld al een grote hulp zijn.
- ★ Overleg en samenwerking met de circushogescholen uit België en Nederland om hun studenten beter voor te bereiden op de realiteit van het Vlaamse culturele werkveld.
- ★ Handvaten voor de opmaak van subsidiedossiers.
- ★ Toeleiding naar werkplaatsen i.f.v. residenties en toonmomenten voor professionals, om zo hun zichtbaarheid en speelkansen te verhogen.

Dit aanbod wordt in de komende beleidsperiode verder uitgediept in samenwerking met de werkplaatsen.

ACTIE 2.3.2

Kleine en startende circusateliers

Kleine en startende circusateliers hebben met diverse uitdagingen te kampen. Zo kunnen zij door de kwantitatieve grens van 10.000 deelnemersuren geen aanspraak maken op subsidies via het Circusdecreet. Maar ook op andere vlakken vallen ze vaak uit de boot. Op lokaal niveau worden ze onvoldoende gesteund – het duurzaam gebruik kunnen maken van een geschikte ruimte is vaak al een probleem – en op bovenlokaal niveau zijn ze nog te jong of te klein om aanspraak te maken op extra middelen. Nochtans zijn deze werkingen essentieel in het netwerk van circuseducatie; meestal actief in kleinere gemeentes zorgen ze ervoor dat wie buiten de centrumsteden woont ook kan proeven van circus. In samenspraak met deze circusateliers bekijkt Circuscentrum op welke manier het de kleinere ateliers op een duurzame manier kan versterken en welke instrumenten hiervoor kunnen ingezet of ontwikkeld worden. Er wordt jaarlijks een budget voorzien dat kan worden benut voor één of meerdere van volgende acties:

- ★ Mogelijkheden creëren tot uitwisseling van inhoudelijke expertise en informatie via het platform voor circuseducatie (atelieroverleg), collegagroepen, intervisie en vormingsacties – indien nodig ook specifiek op maat van kleinere en opstartende organisaties.
- ★ Aangepast prijzenbeleid: aangepaste tarieven voor pedagogische bijscholingen en netwerkacties omtrent veiligheid op basis van de draagkracht van organisaties.
- ★ Het ter beschikking stellen van gastdocenten.
- ★ Ondersteuning op zakelijk en juridisch vlak (in samenwerking met Cultuurloket en/of andere experts).
- ★ Onderzoeken en onder de aandacht brengen van alternatieve financieringsvormen (bv. microkredieten) en financiële mogelijkheden op lokaal en bovenlokaal niveau.
- ★ Noden van deze werkingen aankaarten bij steden en gemeenten in het kader van het stimuleren van een circusvriendelijk beleid, zie OD 4.1.
- ★ Samenwerking stimuleren tussen de kleinere ateliers en de structureel gesubsidieerde spelers.

ACTIE 2.3.3

Klassieke circussen

Er zijn nog vier familiecircussen op traditionele wijze actief in Vlaanderen: Wiener Circus, Circus Barones, Circus Pipo en Tik Tak Circus. We maken hier een onderscheid met circussen als Circus Picolini en Circus Ronaldo, die ook familiecircussen zijn en met de tent rondtrekken maar op één essentieel vlak verschillen: zij werken op uitkoop (Picolini met scholen, Ronaldo met cultuurhuizen en festivals). De vier eerste circussen trekken op eigen risico van gemeente tot gemeente en brengen inhoudelijk-artistiek een gelijkaardig – traditioneel – circusprogramma. Hierdoor bereiken ze een erg divers publiek, maar zijn ze onderhevig aan allerlei risico's en problematieken: bv. extreme weersomstandigheden, onzekerheid met betrekking tot standplaatsen, het al dan niet mogen plaatsen van reclameborden, administratieve planlast, hoogoplopende waarborgen, ... Om tot een duurzame ondersteuning van deze circussen te komen, zet Circuscentrum volgende acties op:

- ★ Het bevorderen van een circusvriendelijk (boven)lokaal beleid, waarbij de dialoog tussen lokale besturen en circusactoren centraal staat. Circuscentrum reikt in samenwerking met VVSG tools en *good practices* aan om gemeentebesturen te sensibiliseren, om lokale ambtenaren te voeden en te inspireren.
- ★ Circuscentrum blijft het aanspreekpunt voor zowel steden en gemeenten als voor de circussen om specifieke kwesties op te helderen. Deze vorm van ondersteuning is weinig zichtbaar naar de buitenwereld toe, maar is wel essentieel: de tijdsinvestering van Circuscentrum hierin is dan ook niet gering.

- ★ Inventaris Vlaanderen: de erkenning van circus als immaterieel cultureel erfgoed als hefboom om circus in al zijn diversiteit nog meer en beter te promoten. We dragen bij tot de beeldvorming van de klassieke circussen door hen blijvend mee op te nemen in de eigen communicatie.
- ★ Zakelijke ondersteuning van de traditionele circussen i.s.m. Cultuurloket

ACTIE 2.3.4

Toekomstige noden

Op vijf jaar tijd kan veel veranderen. Er zullen deelsectoren of doelgroepen opduiken wiens specifieke noden extra aandacht behoeven. Tijdens het finaliseren van dit beleidsplan bleek dat freelancers – mede door hun sociaal statuut - in tijden van crisis extra kwetsbaar zijn. Circuscentrum vindt het dan ook belangrijk de nodige wendbaarheid in te bouwen om op acute noden in te spelen, problemen aan te kaarten en naar oplossingen te zoeken.

UITGEVOERD



TRAJECT ZAKELIJKE VERSTERKING

De kwetsbaarheid van de traditionele circussen kwam in 2020 duidelijk naar boven naar aanleiding van de corona-maatregelen en het noodweer. In opdracht van het Departement biedt Circuscentrum samen met Cultuurloket een traject aan dat tot doel heeft om de circussen op zakelijk vlak weerbaarder te maken. Het bestaat uit een combinatie van individuele trajectbegeleiding en collectieve ondersteuning. Dit piloottraject zal later ook vertaald worden naar andere kwetsbare doelgroepen (bv. de kleinere circusateliers).

- Circuscentrum i.s.m. Cultuurloket
- Start: oktober 2020
- Einde: ten laatste eind 2021

CIRCUSCENTRUM



SD 3

Circuscentrum bouwt kennis over de circussector op en stimuleert verdieping. Het verzamelt, analyseert en interpreteert relevante data. Het initieert, bundelt en ontsluit onderzoek. Het treedt op als het geheugen van de sector en werkt hiervoor samen met experts binnen en buiten het circusveld.

BRENGT IN KAART EN ONTWIKKELT



Circuscentrum bouwt kennis over de circussector op en stimuleert verdieping. Het verzamelt, analyseert en interpreteert relevante data. Het initieert, bundelt en ontsluit onderzoek. Het treedt op als het geheugen van de sector en werkt hiervoor samen met experts binnen en buiten het circusveld.

Circuscentrum bundelt en ontsluit niet enkel basiskennis *voor* de sector (als vorm van ondersteuning, zie SD 2), maar bouwt ook kennis op *over* de sector (als een vorm van ontwikkeling). Ook dit is een aspect waar Circuscentrum als steunpunt sterker wil op inzetten. We focussen de eerstkomende jaren op het valideren van reeds aanwezige kennis binnen de hedendaagse praktijk: diverse onderzoeken en rapporten die – nationaal of internationaal – al verschenen, maar nog niet systematisch gebundeld of ontsloten zijn. Hiervoor verzilveren we ons engagement in het kernteam van het internationale netwerk CARP waardoor we een veel ruimere scope kunnen hanteren dan het vooralsnog beperkte Vlaamse onderzoeksveld. Voor het verzamelen van data en het initiëren van nieuw onderzoek stelt Circuscentrum in samenwerking met een Werkgroep Onderzoek & Dataverzameling een onderzoeksagenda op die gelinkt wordt aan het Afsprakenkader Onderzoek dat alle steunpunten met het Departement CJM opmaken. Gebruiksvriendelijkheid, haalbaarheid en toepasbaarheid voor de sector zijn hierbij sleutelbegrippen.

OD 3.1 Circuscentrum bundelt & ontsluit kennis over de sector en initieert onderzoek

In functie van de realisatie van deze doelstelling werkt Circuscentrum samen met het Departement CJM. De afspraken rond de rolverdeling op het vlak van onderzoek en data zijn vastgelegd in een afsprakenkader tussen het Departement en de bovenbouworganisaties. Het generieke deel van deze nota – dat geldt voor alle steunpunten - werd eind februari 2020 goedgekeurd en het specifieke deel werd net geen jaar later goedgekeurd. In de overeenkomsten worden de modaliteiten van de samenwerking tussen Circuscentrum en het Departement vastgelegd. Circuscentrum engageert zich o.a. om tweemaal per jaar samen te komen en input te leveren voor een overkoepelende onderzoeksagenda. In het sectorspecifieke deel staan afspraken over de opmaak van een landschapstekening en over het verzamelen en verwerken van data over de circussector. Aangezien dit een nieuwe opdracht is voor Circuscentrum, wordt hiervoor een realistisch tijdsplan uitgestippeld. Via een dataprotocol worden heldere afspraken gemaakt over de uitwisseling van data over de sector.

- ACTIE 3.1.1 Bepalen van de onderzoeksagenda**
- Circuscentrum bekijkt in samenspraak met de Werkgroep Onderzoek & Dataverzameling (zie Actie 1.1.1) welk onderzoek relevant en nuttig is voor de sector. Het levert ook input voor de onderzoeksagenda die wordt opgesteld in het kader van de afsprakennota met het Departement en engageert zich om hieraan een bijdrage te leveren die in verhouding is tot de middelen die het hiervoor ter beschikking krijgt.
- ACTIE 3.1.2 Dataverzameling**
- In najaar 2021 wordt een gezamenlijk initiatief opgestart tussen Circuscentrum en het Departement om te komen tot relevante beleidsindicatoren. In overleg met de circussector wordt bekeken wat relevant en haalbaar is om bij te houden en periodiek in kaart te brengen. Tegen de zomer van 2023 is een eerste set indicatoren vastgelegd en klaar voor toepassing. Na een nulmeting in 2023 volgt een (twee)jaarlijkse meting om evoluties binnen de sector te kunnen vaststellen. Circuscentrum onderzoekt samenwerking met Kunstenpunt om gestructureerde data (speelreeksen, premières, recensies) te verzamelen via een geautomatiseerd systeem.
- ACTIE 3.1.3 Initiëren van onderzoek**
- De onderzoeksvoorstellen die uit de onderzoeksagenda (zie Actie 3.1.1) worden gedestilleerd, stimuleren onderzoekers om binnen hun eigen context onderzoek te voeren. Bepaalde voorstellen worden ook ter beschikking van studenten gesteld (voor scripties e.d.). Indien een bepaald onderzoek een hoge relevantie heeft bij de verdere ontwikkeling van de sector, neemt Circuscentrum zelf het initiatief om de juiste partners te vinden om dit uit te voeren en hiervoor bestaande onderzoeksfondsen aan te spreken. Aangezien de toegekende subsidie voor de beleidsperiode 2021 – 2025 een stuk lager is dan geadviseerd, stelt Circuscentrum zijn ambities op dit vlak bij en zal er enkel ruimte zijn om onderzoek uit te besteden dat rechtstreeks gelinkt is aan de opmaak van de landschapstekening (zie hieronder).
- ACTIE 3.1.4 Landschapstekening**
- Eén keer om de vijf jaar wordt een gezamenlijk traject met het Departement doorlopen om te komen tot een landschapstekening. Circuscentrum engageert zich om het voortouw te nemen bij de opmaak van een brede veldtekening waarin de expertise, rollen en relaties van alle spelers binnen de sector worden beschreven. Het baseert zich hiervoor op een grootschalige kwalitatieve bevraging enerzijds en op de verwerking van eerder verzamelde gegevens anderzijds. Het departement stelt in functie van de opmaak van de landschapstekening gegevens ter beschikking over de gesubsidieerde sector. Het traject start in september 2022 en wordt ten laatste eind 2024 afgerond zodat de resultaten kunnen meegenomen worden bij de opmaak van het volgende beleidsplan.
- ACTIE 3.1.5 Onderzoek in internationale context**
- Als mede-oprichter van het CARP-netwerk (Circus Arts Research Platform, zie ook OD 1.3) zit Circuscentrum in het kernteam en bepaalt zo mee de visie van het platform. CARP treedt niet in concurrentie met andere spelers van het onderzoeksveld, maar neemt een verbindende rol op. Het platform verenigt verschillende perspectieven en streeft naar overzicht. De komende jaren ligt de focus op het optimaler benutten en promoten van de bestaande tools en het aanvullen van de bibliografieën. Binnen CARP wordt ook de mogelijkheid onderzocht om een eigen tijdschrift uit te geven en een congres te organiseren dat de verschillende onderzoeksgroepen en netwerken wereldwijd samenbrengt.
- 10 online vergaderingen per jaar + 1 jaarlijkse werkweek*

OD 3.2 Circuscentrum bevordert reflectie binnen en over de sector en versterkt de circuspraktijk

In aanvulling op de onderzoeksagenda die op langere termijn tot resultaten zal leiden, wil Circuscentrum ook korter op de bal spelen wat betreft actuele thema's die aandacht vragen. We werken op verschillende niveaus om reflectie binnen de sector aan te wakkeren. We lanceren thematische cahiers, we faciliteren thematische discussies en artistieke reflectie op de werkvloer, we ontwikkelen overkoepelende kaders (bv. rond veiligheid) en we organiseren in 2024 een internationaal toekomstcongres waarin verschillende sporen samenkomen. Circuscentrum wil de circuspraktijk versterken door de blik van de kunstenaars en andere circusprofessionals te verruimen. Het wil hen bewuster maken van zowel de traditie waartoe ze zich verhouden als de bredere hedendaagse culturele ruimte waarbinnen ze een plaats innemen.

ACTIE 3.2.1 Thematische cahiers/reportages

Als aanvulling op de algemene communicatiemiddelen die zich richten tot een breder publiek, brengt Circuscentrum op regelmatige basis verdiepende (digitale) publicaties uit - zoals de recent verschenen publicatie *Sense or non-sense of circus costumes* - of meer toegankelijke multimediale reportages die inspelen op actuele trends, evoluties of gebeurtenissen binnen de circuswereld. Het kan bijvoorbeeld gaan om veiligheid in de circussector, over *fair practice*, over een specifieke circustechniek die volledig wordt uitgespit, over circusedramaturgie, ... Circuscentrum kan hiervoor een oproep lanceren, gericht een schrijver/onderzoeker aan het werk stellen, samenwerken met een organisatie die artistieke reflectie als kerntaak heeft of bestaande relevante artikels overnemen/vertalen. De lancering van een publicatie/reportage kan gekoppeld worden aan een fysiek of online presentatiemoment waarbij de inhoud op een laagdrempelige manier ontsloten wordt naar de sector zodat wat onderzocht werd ook in de praktijk kan benut worden.

ACTIE 3.2.2 Stimuleren van artistieke reflectie op de werkvloer

Circuscentrum neemt een eerder ondersteunende en faciliterende rol op in het stimuleren van artistieke reflectie op de werkvloer. Voor deze actie werkt Circuscentrum nauw samen met de vier structureel gesubsidieerde werkplaatsen die een expliciete opdracht hebben op dit vlak. Het gaat - waar nuttig en relevant - samenwerkingen aan en investeert mee in de communicatie en bredere verspreiding van de resultaten.

ACTIE 3.2.3 Ontwikkelen van een integraal veiligheidskader voor circusbeoefening

In heel de sector – maar in het bijzonder bij circuseducatieve ateliers die met kinderen en jongeren actief zijn – is er een groeiend bewustzijn dat veiligheid en preventie prioriteiten moeten zijn, gezien de risicovolle kunstvorm waarmee gewerkt wordt. Er is echter nog onvoldoende kennis en expertise om dat op een professionele en gecoördineerde manier te doen. De uitbreiding van circusactiviteiten en disciplines in ateliers gaat gepaard met een aangepaste infrastructuur en meer gediversifieerde circustechnieken en materialen die specifieke veiligheidsvoorschriften en -normen vereisen (bv. voor luchtacrobatie). Maar ook de emotionele en sociale veiligheid en de fysieke welzijnsdimensie (van fysieke voorbereiding en letselpreventie tot EHBO) zijn belangrijke aspecten voor een integraal veiligheidsbeleid. De grote ateliers investeren volop in een veiligheidscoördinator, basisvorming voor begeleiders, reglementaire controles van materiaal, ethische gedragscodes,... Samen met de Werkgroep Veiligheid maar ook met externe expertenorganisaties ontwikkelt of faciliteert Circuscentrum een aantal samenwerkingsacties terzake.

Traject veiligheid

In een eerste fase volgt de uitvoering van een samenwerkingsproject tussen acht ateliers – met Circusplaneet en Ell Circo d’ell Fuego als trekkers – dat ondersteund wordt door VIVO. Met deze subsidiemiddelen engageren we een expert in preventiebeleid die de ontwikkeling en uitvoering van volgende acties in 2021-22 coördineert en opvolgt:

- * Oprichting van een klankbordgroep;
- * Ontwikkeling van een instrument/tool voor preventieplanning en risicoanalyse;
- * Organisatie van een pilooteditie van de specialisatieopleiding preventieadviseur ('BIC safety', zie Actie 226).

Daarna gaat de Werkgroep Veiligheid verder aan de slag met de resultaten en nieuwe noden die dit project ongetwijfeld nog zal blootleggen op vlak van onderzoek, vorming, beleid en communicatie. Een aantal acties die alvast voorzien worden:

- * Herhaling van de 'BIC safety' opleiding (2023 en 2025) en ontwikkeling van bijkomende basismodules die focussen op de sociaal-emotionele en fysieke welzijnsaspecten van een preventiebeleid, liefst in partnerschap met organisaties uit bv. de sport- en jeugdsector;
- * Advies en controle inzake infrastructuur en materialen (i.s.m. erkende controle-instanties waar mogelijk);
- * Inwinnen van verzekeringstechnische en juridische adviezen;
- * Intervisie en uitwisseling over (basis) bijscholingsinitiatieven voor alle medewerkers;
- * Opvolging van het RIGGING-project van FEDEC (e.a. internationale initiatieven inzake circus en veiligheid);
- * Verzamelen en verspreiden van informatie, tools en publicaties.

ACTIE 3.2.4

Inzetten op een gelijke kansen beleid door een groter bewustzijn in de sector te creëren op het vlak van inclusie

De Werkgroep Circus & Maatschappij – oorspronkelijk opgestart door een aantal coördinatoren van de circusateliers - wordt uitgebreid met geïnteresseerden en experts uit de rest van de circussector. Ook experts uit domeinen zoals jeugd, cultuur en sport en onderzoekers kunnen waar zinvol (tijdelijk) aansluiten. Circuscentrum brengt de werkgroep geregeld samen met het oog op het uitwerken van vorming en intervisie, trefdagen, kennisontwikkeling, promotie, ... De acties die vanuit deze werkgroep mee worden gevoed zijn o.a. de jaarlijkse trefdag (cfr. Actie 1.1.2), de BIC social (cfr. Actie 2.2.6), intervisiemomenten voor praktijkwerkers (bv. in samenwerking met www.buildingconversation.nl), impactmeting, samenwerking op het vlak van beeldvorming, het delen van kennis via de Facebookgroep 'circus voor iedereen' en het uitwisselen van good-practices en genereren van speelkansen voor sociaal-artistieke projecten. Deze initiatieven zijn niet louter gericht op de noden in de sociale circuspraktijk van de circusateliers, maar beogen ook een bredere betrokkenheid van andere circusactoren zoals artiesten en gezelschappen, promotoren en organisatoren, werkplaatsen, ...

ACTIE 3.2.5

Internationaal toekomstcongres

Als steunpunt van een internationaal hoog aangeschreven sector in volle ontwikkeling (lees: de Vlaamse circussector), wil Circuscentrum zijn bijdrage leveren aan de duurzame groei en innovatie ervan. We vinden het belangrijk om de sector internationaal te verbinden en te voeden. Dit doen we door in 2024 in samenwerking met Circostrada – het belangrijkste Europese circusnetwerk – een toekomstcongres te organiseren dat als collectieve denkoefening voor de circuskunsten, zowel nationaal als internationaal, kan fungeren. Circostrada heeft ondertussen zijn engagement bevestigd (ondervoerbehoud van toekenning van Europese subsidies voor de komende 3 jaar). Daarnaast lopen er gesprekken met heel wat andere spelers om samenwerking en/of bijkomende financieringsmogelijkheden te onderzoeken. Specifieke modaliteiten, timing en partners worden stelselmatig verder uitgewerkt en moeten in 2024 uitmonden in een overkoepelend sectormoment met internationale uitstraling.

OD 3.3 Circuscentrum treedt op als geheugen van de sector

De circussector heeft een rijke geschiedenis, een succesvol heden en een boeiende toekomst. Binnen de sector is er zowel een sterke verwevenheid als een interessant spanningsveld tussen traditie en het hedendaagse circusveld. Circuscentrum vindt het belangrijk dat de hedendaagse circuskunstenaars kennis hebben van het verleden zodat ze hieruit kunnen putten en dit kunnen vertalen naar hun eigen actuele praktijk. In functie van publieksontsluiting is het belangrijk om zowel zorgzaam om te gaan met het historische circuserfgoed maar ook te investeren in het documenteren en bewaren van de circuspraktijk die vandaag ontwikkeld wordt. Het duurzaam bewaren en toegankelijk ontsluiten van dit continu groeiende podiumerfgoed is een grote uitdaging. Circuscentrum zal in de komende beleidsperiode zijn verantwoordelijkheid op dit vlak opnemen in nauwe samenwerking met gespecialiseerde organisaties. Het wil op die manier de sector sensibiliseren over het belang van erfgoedzorg en stimuleren om deze gezamenlijke verantwoordelijkheid zo goed mogelijk op te nemen en zorg te dragen voor het erfgoed van morgen.

ACTIE 3.3.1 Documentatiecentrum & bibliotheek

Via ons documentatiecentrum (zowel digitaal als fysiek) en onze bibliotheek verzamelen en ontsluiten we kennis, literatuur en beeldmateriaal over circus. Onze bibliotheek bevat honderden boeken, dvd's, scripties, onderzoeken en andere publicaties – we bouwen deze verder uit met een focus op de hedendaagse praktijk enerzijds en een extra ontsluiting van circuspédagogisch onderzoek anderzijds. Ons doel is niet om elk circusgerelateerd werk aan te schaffen, maar wel de meest relevante publicaties die niet elders in Vlaanderen beschikbaar zijn. De bib en het documentatiecentrum vormen zo de basis voor de huidige en toekomstige discoursvorming en kennisopbouw voor en over de sector. We zetten in op een meer proactieve ontsluiting (bv. via een terugkerend item in onze nieuwsbrief of in het magazine).

ACTIE 3.3.2 Circus als immaterieel cultureel erfgoed

Immaterieel cultureel erfgoed is, zoals het woord zegt, niet tastbaar. Het kan gaan om gewoontes en gebruiken, kennis, praktijken, tradities, ... Wanneer een gemeenschap of groep deze voldoende belangrijk acht om door te geven aan toekomstige generaties spreken we van immaterieel cultureel erfgoed. Het omgaan met en doorgeven van het erfgoed noemen we het 'borgen' ervan. Dit maakt integraal deel uit van het erfgoed. Circuscentrum zet zich op verschillende vlakken in om circus als immaterieel cultureel erfgoed te borgen.

- ★ **Living Circus Treasures:** via interviews leggen we de kennis en verhalen van waardevolle circusfiguren vast en delen we ze met een breder (circus)publiek. We breiden dit de komende jaren uit naar actoren uit alle deelsectoren van de circussector – niet enkel 'oude' circusmensen uit de traditionele hoek.

Met uitsterven bedreigd?

Sommige mensen bezitten zodanig veel expertise en ervaring rond een bepaald ambacht dat men ze als 'living human treasure' kan omschrijven. Het vastleggen en delen van hun kennis en verhalen is de ideale manier om het immaterieel cultureel erfgoed levend te houden.

Op circusvlak spreken we graag van 'Living Circus Treasures': waardevolle circusfiguren die een schat aan informatie met zich meedragen.

Circuscentrum zocht de afgelopen jaren verschillende van deze mensen op en bracht hun verhaal via interviews tot bij een breder publiek. We focusten hierbij op actoren binnen het traditionele circuit wiens getuigenis gezien hun hoge leeftijd dringende aandacht vereiste. En inderdaad, van de tien Living Circus Treasures die we tot hiertoe hebben vastgelegd, zijn er al drie komen te gaan: Bill Kartoum, Jean Gebruers en Harry Malter.

De andere *treasures* zijn: Circus Pauwels, Wiener Circus, Circus Ronaldo, José en Jetty Van Lissum (Circus Jhony), Patricia De Jonghe (Circus De Jonghe), Pater Kristiaan Van der Linden (de circuspastoor) en Victor Gombert (aka Toto Chabri).

Voor onze volgende Living Circus Treasures blijven we enerzijds vissen in de vijver van oudere circusmensen wiens verhalen niet verloren mogen gaan, maar verbreden we anderzijds onze scope naar andere deelsectoren zoals die van de circusateliers en het hedendaagse circuit (zonder leeftijdscriterium). Ook willen we grondig nadenken over de manier waarop we deze getuigenissen tot bij het bredere (circus)publiek brengen.

- ★ **Inventaris Vlaanderen:** in samenwerking met CEMPER (het Centrum voor Muziek- en Podiumerfgoed) is Circuscentrum gestart met een traject dat moet leiden tot een aanvraag voor erkenning van circus als immaterieel erfgoed en dat gedragen is door de volledige circussector. Een erkenning gaat gepaard met een zorgtraject waarin de aanvrager samen met de erfgoedgemeenschap (zoals dat heet) acties opzet om de toekomst van het immateriële culturele erfgoed te garanderen. Een aantal initiatieven binnen de werking van Circuscentrum kunnen begrepen worden als een engagement voor een duurzame toekomst van de circuspraktijk, zoals bv. de Living Circus Treasures en hun uitbreiding naar alle actoren van de sector.

Captatie iconische voorstellingen: net als bij andere podiumkunsten zijn circusvoorstellingen erg vluchtig – eenmaal een speelreeks gedaan, kan men de voorstelling nooit terugzien. Onder andere voor toekomstig onderzoek is dit een spijtige zaak. Circuscentrum wil daarom enerzijds de sector sensibiliseren om haar artistieke exploten vast te leggen (zie Actie 3.3.4) en - mits hiervoor bijkomende middelen gevonden worden - zelf tot de captatie van iconische voorstellingen overgaan. Een specifiek kader hiervoor (welke voorstellingen, op welke manier vastleggen, met welke partners, ...) wordt in de komende beleidsperiode verder uitgewerkt.

ACTIE 3.3.3

Valoriseren van historische collecties

Ons rijke circusverleden zit in veel gevallen 'verstopt' in archieven en privéverzamelingen. Het is niet de bedoeling dat Circuscentrum tot overname (of aankoop) van collecties overgaat, maar het zal wel alle bronnen en collecties in kaart brengen en via onze website ontsluiten. Dat doet Circuscentrum in samenwerking met de onderzoeksgemeenschap, onderzoeksgroepen van de UA, KUL, VUB, UGent, erfgoedorganisaties zoals CEMPER, Faro en Archiefbank Vlaanderen en collectiebeherende instellingen zelf zoals archieven, musea, erfgoedbibliotheken. CEMPER verleent advies bij het ontwikkelen van de juiste strategie om dit te bewerkstelligen.

ACTIE 3.3.4

Sensibiliseren en ondersteunen van archiefbeheer

In het bewaren en doorgeven van de sporen van de circussector is de medewerking van deze sector essentieel. Daartoe moet men in de eerste plaats het nut ervan inzien. Circuscentrum engageert zich om de sector te sensibiliseren rond het duurzaam beheren van een eigen archief. Circuscentrum zal hedendaagse circuskunstenaars en -gezelschappen stimuleren om bewust om te gaan met hun nalatenschap. Hiertoe zal het via de tools van TRACKS (online toolbox voor archieven en collecties in de kunstensector) tips en richtlijnen op maat van de circussector aanreiken, dit alles in nauwe samenwerking met CEMPER.

Gent als bakermat van circus in België

Circuscentrum is een Vlaams steunpunt, maar is al meer dan 10 jaar gevestigd in Gent. Deze uitvalsbasis is niet neutraal: Gent is historisch gezien een belangrijke stad op circusvlak. Vandaar dat er belangrijke collecties bij Gentse erfgoedbeherende instellingen te vinden zijn (Huis van Alijn, Stadsarchief Gent, Universiteitsbibliotheek Gent). Zowel het piloottraject van het Instituut voor publieksgeschiedenis, 'Gent Gemapt', de geplande heropening van het Wintercircus in de Lammerstraat (in 2022?), de internationale conferentie in 2024, als het traject in aanloop van de kandidaatstelling van Gent als Culturele hoofdstad 2030, bieden uitgelezen kansen om via vernieuwende vormen van publieksparticipatie Gent als circusstad op de kaart te zetten. Circuscentrum stelt zijn expertise en contacten ter beschikking om dit mee mogelijk te maken en brengt de Gentse circusspelers samen om hier een visie en een gefaseerd plan rond uit te werken. Het Gentse KunstenOverleg trekt mee aan de kar.

CIRCUSCENTRUM



SD 4

Circuscentrum zet acties op die de algemene beeldvorming van circus in al zijn diversiteit positief beïnvloeden, zowel lokaal, regionaal, nationaal als internationaal en het stimuleert een (boven)lokaal circusvriendelijk beleid.

PROMOOT EN BEPLEIT



Circuscentrum zet acties op die de beeldvorming van circus in al zijn diversiteit positief beïnvloeden, zowel regionaal, nationaal als internationaal. Circuscentrum stimuleert een (boven)lokaal circusvriendelijk beleid en zet via een internationale Focus in Frankrijk de sector in de kijker. Circuscentrum houdt vinger aan de pols om de gezamenlijke noden en uitdagingen van de sector in kaart en onder de aandacht te brengen.

OD 4.1 CIRCUSCENTRUM ZET DE DIVERSITEIT VAN HET VLAAMSE CIRCUS IN DE KIJKER, ZOWEL NATIONAAL ALS INTERNATIONAAL

Circus in Vlaanderen mag zonder enige schroom een succesverhaal genoemd worden. Circuscentrum zet dit succesverhaal graag in de kijker, met de nodige nuancering waar nodig. Bij de promotie van het Vlaamse circus moet bovendien rekening gehouden worden met tegenstrijdige krachten: enerzijds heeft het stereotiepe beeld dat de doorsnee burger heeft van circus (lees: tent, wilde dieren, clown) nog steeds correcties nodig, anderzijds moeten we met het corrigeren van dit beeld opletten dat we niet al te eenzijdig inzetten op een te beperkt segment van het hedendaagse circus. Er moet met andere woorden voldoende aandacht zijn voor circus in al zijn diversiteit, ook voor minder bekende stromingen, disciplines en actoren.

ACTIE 4.1.1 Collectieve promotie van het Vlaamse circus

Circuscentrum heeft een mooi pallet aan communicatiekanalen (website, nieuwsbrief, tijdschrift, sociale media) en zal die in de volgende beleidsperiode waar mogelijk nog meer inzetten om de grote diversiteit binnen het circus evenwichtig en op niet-stereotiepe wijze in beeld te brengen. Sociaal circus, traditioneel circus, jeugdcircus, alle vormen van hedendaags circus: ze hebben elk hun waarde en mogen elk gezien worden. We optimaliseren in 2021 onze communicatiemix en stemmen die af op onze nieuwe opdracht als steunpunt. O.a. de website en de huisstijl worden onder handen genomen. Op het vlak van sociale media mag zeker een inhaalbeweging gemaakt worden: we zijn goed aanwezig op Facebook, maar daar zit geen regelmaat of plan achter. Andere sociale media – zoals Instagram of LinkedIn – worden vooralsnog niet aangeboord. Er zijn met andere woorden nog interessante stappen te zetten rond digital storytelling via deze media. In april 2021 neemt na 12 jaar een nieuwe communicatie- verantwoordelijke het roer over. Zij zal haar schouders zetten onder het communicatiebeleid en initiatief nemen om – op basis van een bevraging van zowel het beoogde doelpubliek als input van communicatie-experts – communicatie-issues aftoetsen, scherpstellen en een communicatieplan opmaken.

Voor de internationale promotie van het Vlaamse circus ontwikkelen we een meertalige webtool die we integreren in onze nieuwe website. Verder onderzoeken we op welke belangrijke internationale festivals we een Vlaamse focus kunnen installeren – bovenop al onze reeds bestaande acties met internationale uitstraling. We benutten in eerste instantie de Focus Frankrijk – waarvoor we in 2021 – 2023 extra middelen krijgen – om ons internationale promotiebeleid een boost te geven.

ACTIE 4.1.2

Circusmagazine

Circusmagazine is de driemaandelijks publicatie van Circuscentrum waarin de sector in al zijn diversiteit op kwalitatieve en toegankelijke wijze belicht wordt. Inhoudelijk legt het verbanden tussen oud en nieuw, over alle disciplines heen. Het is een professioneel, toonaangevend en mooi vormgegeven magazine met een solide externe redactie (bestaande uit actoren uit het circusveld) die wordt aangestuurd door een hoofdredacteur die in dienst is van Circuscentrum. De impact van Circusmagazine reikt veel verder dan enkel de papieren edities. Quasi alle artikels en interviews verschijnen online, een drietal artikels per editie wordt bovendien naar het Engels vertaald en op onze Engelstalige pagina ontsloten. De foto's die in het magazine verschijnen, worden achteraf ook gebruikt op onze website en social media. Ook de gefotografeerde gezelschappen en artiesten zelf mogen de beelden kosteloos gebruiken voor hun verdere promotie. De spreiding gebeurt zowel naar individuele abonnees als naar bibliotheken, beleidsmakers, media, ... en sinds kort ook via displays op interessante plekken (zoals circusateliers en cultuurcentra die systematisch circus programmeren).

De keuze voor een papieren magazine is geen kleine, maar wel een bewuste investering. Een recente doorlichting wijst uit dat Circusmagazine nog steeds een effectieve en waardevolle tool is die de hele circuswereld verbindt: zowel leerlingen uit circusateliers als professionals en liefhebbers weten het te waarderen. Hoewel Circusmagazine vandaag een belangrijk en centraal communicatie instrument van Circuscentrum is, worden we door de knip in onze subsidiemiddelen uitgedaagd om de plaats van het magazine binnen het globale communicatiebeleid opnieuw onder de loep te nemen en nog beter af te stemmen op andere (bestaande en nog te ontwikkelen) communicatiekanalen. Ook dit staat op de planning in 2021. Om de continuïteit voor de abonnees en lezers veilig te stellen, blijft het magazine in zijn huidige vorm zeker tot het einde van dit jaar ongewijzigd.



ACTIE 4.1.3.

Circus in Flanders – a surreal artform in a surreal region

De baseline 'Circus in Flanders – a surreal artform in a surreal region' is lang het vertrekpunt geweest voor de internationale (en uiteraard ook nationale) promotie van de Vlaamse circuskunsten. De afgelopen jaren gebeurde dit via korte (en vaak surrealistische) filmpjes van circusgezelschappen die Circuscentrum liet maken en verspreide via social media (in totaal een 20-tal). Gezien de expliciete opdracht als steunpunt op het vlak van internationale promotie willen we dit luik verder zetten en uitbreiden:

- ★ via de ontwikkeling van een Engels- of meertalige tool met info over de sector en het beleid, maar vooral over artiesten, gezelschappen en producties.
- ★ via de aanmaak van een goed ogende (digitale) brochure met cijfers & beelden voor internationale promotie waarbij wordt doorverwezen naar de website voor actuele info over wie actief is in de sector;
- ★ via nieuwe opnames van korte filmpjes: we voorzien een nieuwe reeks van filmpjes waarbij we aandacht besteden aan de volledige breedte van het Vlaamse circusveld;

Indien de opportuniteit zich voordoet zet Circuscentrum mee zijn schouders onder de aanmaak van een overzichtsdocumentaire of -publicatie over circus in Vlaanderen.

ACTIE 4.1.4 **Internationale conferentie i.s.m. Circostrada (2024)**

Als steunpunt is Circuscentrum voortaan niet meer betrokken bij de programmatie en productie van Smells Like Circus. Vooruit zal voor dit luik samenwerken met een andere organisatie. Hiermee is de oorspronkelijke doelstelling van deze actie bereikt: het stimuleren van kunsthuisen om circus te programmeren. Wel ziet Circuscentrum in Vooruit nog een geschikte partner om in 2024 een internationale conferentie te organiseren. Deze conferentie heeft tot doel om de (internationale) circussector samen te brengen om toekomstgericht belangrijke thema's te agenderen en hierover de dialoog aan te gaan. Voor deze actie zal Circuscentrum ook samenwerken met relevante partners, zoals The Circus Dialogues en de werkplaatsen. De focus verschuift hiermee van publieksprogrammatie naar de 'platformfunctie'. Het doel is om de sector te voeden met good practices van binnen en buiten het eigen werkveld. Idealiter worden er naast het professionele luik ook voorstellingen geprogrammeerd voor een breed publiek, maar daar neemt Circuscentrum als steunpunt geen actieve rol meer in op.

ACTIE 4.1.5 **Aanwezigheid op (internationale) sectormomenten**

Circuscentrum organiseert zelf sectormomenten (zoals bovenstaande conferentie), maar neemt ook deel aan tal van bestaande binnen- en buitenlandse sectormomenten, zoals festivals en colloquia. Soms gaat het vooral om aanwezigheidspolitiek, soms is onze inbreng substantieel. De komende jaren investeert Circuscentrum, dankzij het extra budget dat hiervoor voorzien is, expliciet in het aanhalen van de banden met Frankrijk. De Focus die daar de komende drie jaar wordt rond opgezet, dient als piloot om daarna ook actiever in te zetten op aanwezigheid in andere delen van de wereld. (zie actieplan Focus Frankrijk)

- ★ Aanwezigheid op festivals in binnen- en buitenland: Circuscentrum bezoekt jaarlijks verschillende festivals, enerzijds om te kunnen netwerken, anderzijds om rechtstreeks op de hoogte te blijven van wat er beweegt in de circuswereld.
- ★ Vlaamse focus op internationale festivals: we onderzoeken de mogelijkheid om op interessante internationale festivals een Vlaamse circusfocus te installeren, waarbij artiesten of gezelschappen niet enkel hun voorstelling kunnen brengen, maar ook nieuwe creaties kunnen pitchen of gewoon zichzelf als maker aan internationale professionals kunnen presenteren. Dit alles op een originele (en dus aantrekkelijke) manier zodat de uniciteit van het Vlaamse circus extra in de verf wordt gezet.
- ★ Aanwezigheid & bijdragen aan colloquia: Circuscentrum verleent graag zijn expertise aan expertenpanels, colloquia en studiedagen van binnen- en buitenlandse instanties.

Voor de promotie van artiesten en gezelschappen in binnen- en buitenland, zal Circuscentrum vanaf nu nauw samenwerken met de werkplaatsen. Er wordt onderzocht hoe dit op een inspirerende en constructieve manier kan gebeuren. Het blijft belangrijk om artiesten met programmatoren in contact te brengen en nieuw werk onder de aandacht te brengen met het oog op het verhogen van speelkansen.

ACTIE 4.1.6 **Andere projecten met promotionele waarde**

Het traject dat Circuscentrum opzet met CEMPER en de circussector om te komen tot een gedragen aanvraag voor de erkenning van circus als immaterieel erfgoed (Actie 3.3.2), heeft ook een belangrijke promotionele kant. Eenmaal op de lijst van Inventaris Vlaanderen, zal dit leiden tot extra aandacht van zowel pers als andere stakeholders. De erkenning van circus als bijzondere manier van leven en werken zal ongetwijfeld voor het hele veld een morele opsteker zijn, en niet in het minst voor de traditionele circuswereld. Het mooie aan dit verhaal is dat we hiermee de diversiteit van de circussector in al zijn aspecten in de verf kunnen zetten.

Circuscentrum levert een actieve bijdrage aan Flanders Culture, het cultuurplatform van de Vlaamse Overheid en verschillende cultuursteenpunten en -fondsen rond Vlaamse culturele acties in het buitenland. Bedoeling is om internationale culturele samenwerking te stimuleren en de zichtbaarheid van Vlaamse kunst, cultuur en erfgoed te vergroten. Circuscentrum engageert zich om de centrale 'plantool', die de internationale activiteiten van alle partners bundelt en intern ontsluit, aan te vullen.

Indien andere opportuniteiten opduiken met promotionele waarde voor de Vlaamse circuskunsten, zal Circuscentrum grondig nagaan of deelname hieraan relevant en haalbaar is.

OD 4.2 CIRCUSCENTRUM versterkt de media-aandacht voor Circus

Als niche binnen de cultuursector is het niet evident om veel media-aandacht te genereren, maar we merken toch een positieve evolutie. Daar waar circus een tiental jaar geleden vooral werd belicht wanneer het over ontsnapte wilde dieren of Cirque du Soleil ging, is de aandacht niet enkel toegenomen maar ook verschoven richting inhoudelijk-artistische onderwerpen zoals premières en opvallende speelreeksen van (vaak Vlaamse) circusgezelschappen. Ook belangrijke prijzen voor circuskunstenaars (bv. de KBC-Jongtheaterprijs op Theater aan Zee) of bijzondere selecties (bv. op het Theaterfestival) zorgden voor een sterke toename van de algemene aandacht en erkenning voor circus. Het invoeren van het nieuwe Circusdecreet en de tweejaarlijkse Ultima voor Circus genereerden evenzeer veel persaandacht. Samen met de groei van de sector neemt met andere woorden ook de media-aandacht toe. Circuscentrum speelt hierin steeds een intermediaire rol en mikt op het uitbouwen van duurzame persrelaties, met oog voor diverse stromingen en recente ontwikkelingen binnen de circuswereld.

ACTIE 4.2.1 Perscommunicatie

Circuscentrum heeft in de loop der jaren een interessante perslijst opgebouwd. In al onze contacten met de pers scheppen we een genuanceerd beeld van de circussector en bieden we de nodige context. Op die manier strijden we tegen te stereotiepe beeldvorming. Bij grotere acties analyseren we de media-aandacht: welke boodschap werd naar aanleiding van onze persberichten opgepikt, welke beelden werden overgenomen, waar moeten we in de toekomst meer op inzetten? We stimuleren circusactoren om ook hun eigen verantwoordelijkheid op te nemen en zelf de nodige persaandacht te versieren. Circuscentrum bezorgt hen hiertoe indien gewenst de nodige contacten. Opiniërende bijdragen en gedragen standpunten van de sector mogen meer en beter in de actualiteit terechtkomen: Circuscentrum zal hiertoe de nodige actie ondernemen. De persstrategie wordt scherp gesteld en geïntegreerd in het communicatieplan.

ACTIE 4.2.2 Stimuleren van circuskritiek & opbouw van discours

Om een waardevolle circuskritiek en de opbouw van een gedegen circusdiscours te stimuleren, zijn twee sporen essentieel: enerzijds bestaande recensenten /schrijvers/cultuurwetenschappers in het circusbad trekken, anderzijds nieuwe circuscritici 'opleiden'.

- ★ Bestaande recensenten: Circuscentrum staat in contact met de belangrijke cultuurjournalisten en -critici van ons land. We briefen hen als er interessante voorstellingen en/of festivals te bezoeken zijn en bieden hen geregeld schrijfp opdrachten voor Circusmagazine of andere publicaties aan.
- ★ Nieuwe circuscritici: enerzijds spotten we mensen uit het circusveld met schrijverscapaciteiten en geven hen kansen (bv. via Circusmagazine), anderzijds richten we sessies rond circuskritiek in, waarbij experts hun inzichten delen en schrijfp opdrachten geven.

ACTIE 4.2.3 Andere media

Folio is de koepelorganisatie van meer dan 30 cultuur-, literaire en erfgoedtijdschriften. Circusmagazine is actief lid en zorgt via dit netwerk voor een grotere erkenning van de circuskunsten. Ook productiehuisen, film- en documentairemakers, fotografen e.a. vormen een belangrijke schakel in de profilering, beeldvorming en erkenning van circus. Deze actoren komen vaak bij Circuscentrum terecht voor tips en advies. Wij helpen hen verder, schetsen het volledige plaatje, stimuleren hen om de niet-clichématige toer op te gaan.

OD 4.3 CIRCUSCENTRUM STIMULEERT EEN (BOVEN)LOKAAL CIRCUSVRIENDELIJK BELEID

In het verleden ontwikkelde Circuscentrum een leidraad voor het ontvangen van traditionele circussen. Maar het zijn niet enkel deze spelers die afhankelijk zijn van lokale besturen om hun werking in goede omstandigheden te kunnen ontplooiën. De spelers die voor de periode 2021-2025 subsidies van de Vlaamse overheid ontvangen zijn ondertussen bekend en kunnen de komende jaren hun werking verder uitbouwen op een professionele manier. Andere spelers – zoals kleinere circusateliers – zullen helaas nog meer dan in het verleden aangewezen zijn op ondersteuning op lokaal vlak. Circuscentrum wil steden en gemeenten op een positieve manier stimuleren om te investeren in circus in al zijn facetten. Via een praktische leidraad en inspirerende voorbeelden gaan we met lokale besturen het gesprek aan. Ten slotte onderzoeken we de mogelijkheid om via een overkoepelend initiatief gemeenten te stimuleren om zelf concrete acties op te zetten die een (boven)lokale circusedynamiek teweegbrengen.

ACTIE 4.3.1 **Leidraad circusvriendelijk lokaal beleid**

Circuscentrum werkt tegen eind 2021 een praktische leidraad uit voor lokale besturen. Door deze online tool te raadplegen, ontdekken ze hoe ze via kleine en/of grotere investeringen van hun gemeente een creatieve en ontvankelijke plek kunnen maken voor circusartiesten, -gezelschappen, -ateliers, ... Een kleine subsidie, een geschikte zaal, samenwerking met scholen in de buurt, ... zorgen niet enkel voor de nodige ademruimte maar ook voor een goede lokale inbedding. Circuscentrum stelt zijn expertise ter beschikking om lokale besturen op maat te ondersteunen.

ACTIE 4.3.2 **Sensibiliseren van lokale besturen**

Een leidraad biedt overzicht en kan makkelijk breed ontsloten worden. Het blijft echter een passief instrument dat op zich vaak onvoldoende kracht bezit om besturen over de streep te trekken om te investeren in circus op lokaal niveau. Daarom verzamelen we aanvullend ook inspirerende praktijken die we via individuele gesprekken, via trefdagen en via de website ontsluiten. Door goedgekozen praktijken breed zichtbaar te maken, werken we aan een klimaat waarbinnen circusactoren zich welkom voelen en in alle vrijheid kunnen creëren, ontwikkelen, leren en een publiek vinden. Onder andere via VVSG-infodagen, maar ook door rechtstreeks contact met gemeentediensten, brengt Circuscentrum dit initiatief breed onder de aandacht.

ACTIE 4.3.3 **Stimuleren van een (boven)lokale dynamiek**

Circuscentrum onderzoekt of het de internationale 'Dag van het Circus' kan promoten in Vlaanderen. Deze formule bestaat erin op één dag aandacht te creëren voor circus in al zijn verscheidenheid en vergt een engagement van de hele sector om een succes te worden. Indien er voldoende interesse is bij partners in het veld die een dergelijk initiatief mee kunnen trekken, zal Circuscentrum zich engageren op communicatief vlak.

CIRCUSCENTRUM



SD 5

Circuscentrum ontwikkelt zich verder als een slagkrachtige organisatie en heeft oog voor kwaliteit en professionaliteit op bestuurlijk, financieel en personeel vlak.

IS SLAG-
KRACHTIG



Circuscentrum ontwikkelt zich verder als een slagkrachtige organisatie en heeft oog voor kwaliteit en professionaliteit op bestuurlijk, financieel en personeel vlak.

Sinds de oprichting is er – buiten de recente directeurswissel – weinig of geen verloop geweest binnen de personeelsploeg van Circuscentrum. Hierdoor is er veel expertise opgebouwd binnen de organisatie en heeft Circuscentrum zich kunnen ontwikkelen als een innovatieve bruggenbouwer. De transitie naar steunpunt heeft er echter voor gezocht dat er op korte termijn twee personeelsleden de organisatie hebben verlaten (november 2020 & maart 2021). Enerzijds betekent dit dat er een stuk expertise verdwijnt, anderszijds geeft het ruimte voor nieuwe aanwervingen in functie van de nieuwe opdrachten als steunpunt. Om deze nieuwe opdrachten optimaal te kunnen vervullen, hebben we vanaf 2021 nood aan bijkomende competenties en bijgestuurde profielen. Tegelijk zetten we ook in op een maximale verankering van knowhow en expertise binnen de organisatie. We maken werk van een overkoepelende digitale strategie en ontwikkelen databanken, handleidingen, overzichten, heldere mappenstructuren, back-upsystemen en online dataopslag waardoor de kennisverankering zo groot mogelijk is. We voeren een zorgvuldig financieel beleid. Met een nieuwe website en huisstijl profileren we ons als een dynamische en toekomstgerichte organisatie en creëren we een aantrekkelijk vitrine naar de buitenwereld toe.

OD 5.1 circuscentrum voert een duurzaam medewerkers- en vrijwilligersbeleid

In functie van een continue verbetering en versterking van onze werking willen we investeren in menselijk kapitaal. In het najaar 2020 werd een organisatietraject opgezet onder externe begeleiding van organisatiecoach Koen Vandyck om ervoor te zorgen dat de medewerkers van Circuscentrum op basis van hun competenties en ambities binnen de nieuwe organisatiestructuur een (nieuwe) rol zouden kunnen opnemen. De gewijzigde rol van Circuscentrum bleef niet zonder gevolgen voor de samenstelling van het team. In de loop van 2021 worden een aantal vacatures opengesteld met het oog op de versterking van de organisatie. Circuscentrum vindt het belangrijk dat alle medewerkers – zowel de ‘anciens’ als de nieuwkomers – de kans krijgen om zich te ontwikkelen en bij te scholen. Daarnaast hopen we te kunnen blijven rekenen op de inzet van deskundige freelancers en gedreven vrijwilligers. Met het oog hierop werken we een transparant kader uit voor het werven en vergoeden van freelancers en het betrekken en belonen van vrijwilligers. We passen de regels van good governance toe op bestuursniveau.

ACTIE 5.1.1

Verduidelijken profielen, rollen en verantwoordelijkheden personeel

Gezien de gewijzigde opdrachten van Circuscentrum als steunpunt doorliepen we in het najaar 2020 een traject om de organisatiestructuur en het organigram te optimaliseren in functie van de nieuwe opdrachten. Vervolgens werd bekeken hoe we de talenten van de medewerkers maximaal kunnen inzetten. Dit sluit naadloos aan bij de aanbeveling van de commissie om

‘goed in kaart te brengen welke expertise aanwezig is en welke profielen en competenties noodzakelijk zijn en/of eventueel ontbreken om de nieuwe rol als steunpunt kwalitatief uit te bouwen’.

Alle rollen en verantwoordelijkheden werden in kaart gebracht en op basis van gesprekken met alle personeelsleden werden ze vervolgens ook toegewezen. Daarna werden een aantal vacatures uitgeschreven om de nog ontbrekende expertise in huis te halen. In februari werd de nieuwe communicatieverantwoordelijke aangeworven. Het is de bedoeling om nog voor de zomer 2021 vacatures te verspreiden voor een beleidsmedewerker (4/5), medewerker informatiebeheer & digitalisering (3/5) en een projectmedewerker Focus Frankrijk (3/5 – bepaalde duur). Door middel van jaarlijkse gesprekken volgen we op hoe iedere medewerker functioneert en of bijsturingen van rollen en verantwoordelijkheden op organisatie- of individueel niveau al dan niet nodig zijn.

ACTIE 5.1.2 **Externe medewerkers**

Naast medewerkers in loondienst werken we ook met freelancers. Zij vormen een noodzakelijke aanvulling op het kernteam. Zo kunnen we specifieke competenties die binnen de werking ontbreken of pieken in de werkdruk flexibel opvangen. Circuscentrum zet ook de traditie verder om vrijwilligers in te schakelen. Zij zijn onze helpende handen bij tal van projecten en activiteiten. We zorgen voor een inspirerende omgeving en waarderen hun inzet door hen te betrekken en passend te belonen. We bieden een duidelijk kader op het vlak van vergoedingen en sluiten transparante overeenkomsten af. Ten slotte bieden we stages aan voor studenten. In tegenstelling tot de vorige beleidsperiode zetten we hier proactiever op in door samenwerking met hogescholen en universiteiten. We zien stages als een manier om werkervaring op te doen binnen een unieke sector.

ACTIE 5.1.3 **Vormings- ontwikkelingsbeleid**

Circuscentrum is een lerende organisatie die medewerkers aanmoedigt om deel te nemen aan opleidingen en infosessies. We zorgen dat de opgedane kennis via interne kennisdeling optimaal wordt ingezet binnen de organisatie.

ACTIE 5.1.4 **Bestuur en algemene vergadering**

De samenstelling van de bestuursorganen is slechts licht gewijzigd in de loop der jaren, maar zal met het oog op de doorstart als steunpunt aangevuld worden met nieuwe profielen. De principes van *good governance* indachtig, willen we komen tot een evenwichtige aanwezigheid van verschillende competenties. We streven ernaar om leden te hebben met ervaring op verschillende relevante sectordomeinen en met verschillende soorten van generieke inhoudelijke en beheerscompetenties. Verder vinden we het belangrijk om hierbij een goede balans na te streven op het vlak van leeftijd, etnisch culturele diversiteit en gender. Het dagelijks bestuur ondersteunt de directie in de operationele werking van Circuscentrum.

ACTIE 5.1.5 **Aandacht voor intern integriteits- en diversiteitsbeleid**

Circuscentrum discrimineert niet en zorgt voor een emotioneel veilige werkomgeving. Bij aanwervingen worden vacatures via verschillende kanalen verspreid en worden kandidaten op hun competenties beoordeeld via een procedure die uitsluiting op basis van afkomst en seksuele identiteit voorkomt. Bij de samenstellingen van de bestuursorganen wordt representativiteit nagestreefd.

Circuscentrum engageert zich om niet enkel op het niveau van personeel en bestuur inspanningen te leveren op het vlak van toegankelijkheid, integriteit en diversiteit. Het ziet het als een onderdeel van zijn kwaliteitsbeleid om op dit vlak een voorbeeldrol op te nemen naar de rest van de sector. Met het oog hierop zal Circuscentrum de eigen werking doorlichten en een actieplan opstellen met concrete verbeterpunten om de werking inclusiever te maken.

OD 5.2 CIRCUSCENTRUM INVESTEERT IN SYSTEMEN VAN INTERNE KENNISBORING EN –DELING

Circuscentrum maakt werk van een digitale strategie met het oog op kennisborging enerzijds en kennisontsluiting anderzijds. Deze strategie houdt rekening met de noden van de organisatie wat betreft de nieuwe website, het CRM-systeem, de databank, de mogelijkheden tot het ontwikkelen van online tools en online ontsluiten van informatie. De gewenste functionaliteiten worden onder begeleiding van een digitaal strateeg in kaart gebracht zodat er een samenhangend digitaal plan kan uitgetekend en geïmplementeerd worden.

ACTIE 5.2.1 Investeren in CRM-systeem

Circuscentrum heeft al langer de intentie om te investeren in een betrouwbaar CRM-systeem. We hakken de knoop door en nemen in 2021 een centraal toegankelijk en gebruiksvriendelijk systeem in gebruik dat het mogelijk maakt om contacten op een goede manier te beheren.

ACTIE 5.2.2 Documentenbeheer

Om te vermijden dat kennis samen met personen verdwijnt uit de organisatie, besteden we aandacht aan efficiënt en transparant documentenbeheer. Een heldere mappenstructuur en up-to-date beveiliging van documenten en gegevens moeten hiertoe bijdragen. In 2022 vervangen we het huidige systeem voor een gemeenschappelijk databeheer via een gemeenschappelijke server naar een online systeem (migratie naar cloud).

ACTIE 5.2.3 Optimaliseren van processen en procedures

De investering in een CRM-systeem en duidelijke afspraken op het vlak van documentenbeheer geven garanties op het vlak van kennisbeheer binnen de organisatie. Verder is er nood aan draaiboeken voor grotere projecten, zodat er binnen het team vlot kan samengewerkt worden. Er worden afspraken gemaakt op teamniveau waarbij de projectleider verantwoordelijk is voor het in kaart brengen van processen. Ook interne procedures worden zoveel mogelijk uitgeschreven en gebundeld in een intern reglement.

OD 5.3. Circuscentrum hanteert een doordachte communicatiemix/-strategie

ACTIE 5.3.1 Communicatiekanalen evalueren en doelgericht benutten

Omwille van de COVID-19 maatregelen kon de geplande focusgroep rond communicatie (maart 2020) niet doorgaan. We kiezen ervoor om deze focusgroep om te vormen naar een werkgroep die in 2021 de nodige tijd kan nemen voor de uitwerking van een communicatieplan. Doel is om de huidige communicatiekanalen te evalueren en op basis hiervan een geüpdatete en doordachte communicatiestrategie uit te werken. Dit moet het mogelijk maken om doelgroepgericht te communiceren en de kanalen in functie hiervan te optimaliseren. Helder taalgebruik en sprekende en doordachte beeldtaal zijn belangrijk en moeten bijdragen tot een correcte beeldvorming over de circussector.

ACTIE 5.3.2 Nieuwe huisstijl en website

We ontwikkelen in de loop van 2021-22 een nieuwe huisstijl waarmee we onze transitie naar steunpunt ook visueel in de verf zetten. We maken ook werk van een functionele website als een aantrekkelijke vitrine om circus in de kijker te zetten. We trekken de nieuwe huisstijl ook door naar andere communicatiedragers.

OD 5.4 CIRCUSCENTRUM VOERT EEN GEZOND FINANCIËEL BELEID

CTIE 5.4.1 **Regelmatische begrotingscontroles met boekhouder**

Jaarlijks wordt een begroting opgemaakt die in de loop van het jaar wordt bijgestuurd. Het volledige team is betrokken bij de voorbereiding van de begroting. Er worden periodieke begrotingscontroles ingepland met de boekhouder. Permanente monitoring maakt het mogelijk om tijdig bij te sturen en houden de organisatie financieel gezond. Er wordt gewerkt met een boekhouding waarbij financiële monitoring op inkomsten en uitgaven per project en deelwerking mogelijk is.

ACTIE 5.4.2 **Mogelijkheden op het vlak van alternatieve financiering benutten**

Circuscentrum versterkt de eigen inkomsten en onderzoekt verdere mogelijkheden op het vlak van alternatieve financiering. De inkomsten uit advertenties en sponsoring worden verhoogd. Europese subsidiekanalen worden optimaal benut (zie ook Actie 1.1.3: Circus Without Circus en OD 1.3: Internationale netwerken).

ACTIE 5.4.3 **Gediversifieerd prijzenbeleid**

Circuscentrum is een sociale werkgever en voorziet een faire vergoeding voor medewerkers. Het wil daarnaast ook een open huis zijn dat toegankelijk is voor iedereen. Het hanteert daartoe o.a. een aangepast prijzenbeleid voor wie het nodig heeft. Circuscentrum wil verbinden, maar dit wil niet zeggen dat alles kosteloos wordt aangeboden. Voor de verschillende soorten van activiteiten wordt een deelnameprijs bepaald die in verhouding is tot het aanbod. Sociale tarieven maken het aanbod voor deelnemers toegankelijk, maar ook het prijzenbeleid t.o.v. intermediairs en sectorspelers is doordacht en weloverwogen.